

Nr 307.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; given Stockholms slott den 9 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

förrordning om ändring i förrordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 1—3 samt 6—8 §§, 10 § 1 mom. samt 19, 20 och 24 §§ förrordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföras statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Första avdelningen.

Åklagarmyndigheten i Stockholm; magistrater och — — — avdelningar upptagna.

Tredje avdelningen.

Chefsämbeten och — — — och flygvapnet; Kungl. Maj:ts befallningshavande och — — — lantmäterikontor; lantmätare.

Fjärde avdelningen.

Rikets hovrätter; — — — socialstyrelsen; arbetsmarknadsstyrelsen; statens utlänningskommission; — — — riksarkivet; universitetskanslersämbetet; skolöverstyrelsen; överstyrelsen för de tekniska högskolorna; överstyrelsen för yrkesutbildning; — — — skogsstyrelsen; veterinärstyrelsen; riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Femte avdelningen.

Statsdepartementen; högsta domstolen; justitiekanslersämbetet; riksåklagarämbetet; riksdagens justitieombudsman; — — — Kungl. Maj:ts orden.

2 §.

Av de — — — han hörer.

Med domstol avses i denna förrordning, förutom allmän domstol, även domstol i jorddelningsmål och vattenmål.

¹ Senaste lydelse se beträffande 1 och 3 §§ 1946:400, beträffande 7 § 1944:452, beträffande 8 § 1944:88, beträffande 10 § 1 mom. 1917:329 samt beträffande 20 § 1946:58.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.

<i>Bevis</i> om uppvisning — — — annan legitimationshandling					<i>fritt</i>					
› om nödfalls- eller sjömansvisering för utläning, tecknat å pass eller annan legitimationshandling, för vistelse i riket högst en månad.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
› om uppehållstillstånd för utläning, tecknat å pass eller annan legitimationshandling:										
för vistelse i riket högst en månad	4	—	—	—	4	—	4	—	4	—
för vistelse i riket över en men högst tre månader	6	—	—	—	6	—	6	—	6	—
för vistelse i riket över tre månader	12	—	—	—	12	—	12	—	12	—
› om arbetstillstånd för utläning, tecknat å pass eller annan legitimationshandling:										
då samtidigt bevis om uppehållstillstånd utfärdas					<i>fritt</i>					
då bevis om arbetstillstånd eljest utfärdas:										
för tid av högst en månad	4	—	—	—	4	—	4	—	4	—
för tid av mer än en men högst tre månader	6	—	—	—	6	—	6	—	6	—
för tid av mer än tre månader	12	—	—	—	12	—	12	—	12	—
› om ändring i förbehåll, villkor eller föreskrift, som fogats vid visering eller tillstånd, särskilt tecknat å pass eller annan legitimationshandling:										
när ändringen avser tillstånd till återresa till riket, gällande:										
för tid av högst en månad	4	—	—	—	4	—	4	—	4	—
för tid av mer än en men högst tre månader	6	—	—	—	6	—	6	—	6	—
för tid av mer än tre månader	12	—	—	—	12	—	12	—	12	—
eljest					<i>fritt</i>					
Där sådant — — — skola utgå.										
› som erfordras — — —										

› vidiminations-					<i>fritt</i>					
› om registrering, tecknat å ordning för aktiebolag eller stadgar för förening för ekonomisk verksamhet eller å protokoll om beslut angående ändring i sådant bolags ordning eller sådan förenings stadgar eller å framställning om medlems inträde i eller avgång ur sådan förening, så ock annat i 194 § aktiebolagslagen avsett bevis om registrering					<i>fritt</i>					
› om godkännande, som avses i 190 § aktiebolagslagen					<i>fritt</i>					
› lagfarts-, angående — — —										

› om tillstånd att i riket bruka motorfordon eller släpfordon i fall, som sägs i 22 § 1 och 2 mom. motorfordonsförordningen	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
› om tillstånd att i riket föra motorfordon i fall, som sägs i 22 § 5 mom. motorfordonsförordningen	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
› om förlängning av tillstånd jämlikt 22 § motorfordonsförordningen att i riket bruka eller föra motorfordon eller släpfordon	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
› om fastställd pension eller livränta eller rätt till sådan förmån enligt gällande bestämmelser om tjänste- eller familjepension					<i>fritt</i>					
› varom förmåles i 25 § — — — erkända arbetslöshetskassor					<i>fritt</i>					

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
<i>Resolution</i> på ansökning om reglering av priset på elektrisk ström	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—
› eljest innefattande huvudsakligt beslut, tecknad å företedd handling	1	—	—	—	4	—	20	—	40	—
› med rubrik; lika med <i>Utslag under rubrik</i> .										
<i>Röstlängd</i> , avskrift eller eftertryck av, lika med <i>Avskrift</i> , annan.										
<i>Salubrev</i> å — — —										
<i>Styrmansbrev</i>	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
<i>Stämning</i> , offentlig	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tillstånds</i> brev för — — —										
<i>Underrättelse</i> i mål — — — utan konkurs										
› angående beslut om vägrat godkännande enligt 190 § aktiebolagslagen eller om vägrat registrering av ansökan eller anmälan till aktiebolagsregistret eller föreningsregistret										
› angående brist — — —										
› som meddelas — — — till ansökan.										
<i>Utdrag</i> av fastighetslängd; se <i>Fastighetslängd</i> .										
› av mantalslängd; se <i>Mantalslängd</i> .										
› av protokoll; se <i>Protokoll</i> .										
› av straffregister; se <i>Straffregister</i> .										
<i>Utnämningsbrev</i> för — — — från stämpel										
<i>Utslag under rubrik</i> : meddelat av domstol; efter utslagets beskaffenhet lika med <i>Dom</i> eller <i>Beslut</i> . annat: som utgives till part, vilken utan särskild begäran författningsenligt är skyldig att lösa detsamma: första arket	1	—	—	—	6	—	20	—	40	—
varje av de övriga	1	—	—	—	4	—	4	—	10	—
› som eljest utgives; lika med <i>Avskrift</i> .										
<i>Vattenbok</i> , utdrag — — —										

6 §.

För de — — — och sigillpenningar.

Utgivas till part vid hovrätt eller högsta domstolen i samma mål flera expeditioner, för vilka skall utgöras särskild stämpelavgift för sammanträdesdagar, skall i fråga om varje sådan expedition utöver den första ske avdrag för vad i nämnda hänseende förut debiterats parten.

7 §.

Från stämpelavgift — — — kronan befriad.

Dessutom äro — — — samhällets barnavård;

domstol eller skiljedomstol, vilken det tillkommer att avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist, i mål och ärenden, som handläggas enligt lagen om bevisupptagning åt vissa internationella organ;

fattigvårdssamhällen och — — — rörande vägväsendet;

kommuner i ärenden angående roteombud och ersättare för roteombud;

kyrkor;

pensionsinrättningar;

roteombud och ersättare för roteombud i allt vad till deras uppdrag hörer;

sjukkassor, registrerade;

understödsföreningar, registrerade;

utländsk domstol i mål och ärenden, som handläggas enligt lagen om bevisupptagning åt sådan domstol;

ämbets- eller tjänsteman — — — tjänsten; och

överförmyndare.

Frihet från — — — periodisk skrift; i mål som avses i 8 kap. folkbokföringsförordningen; i bevillningsmål och mål angående kronans ränta och tionde; i frågor, som avses i uppbördsförfattningarna; i frågor rörande utbetalning av rese- och traktamentsersättning — — — av bostadsförsörjningen; i ärenden angående allmänna barnbidrag; i ärenden angående arbetsförmedling och andra ärenden som handläggas av arbetsmarknadsstyrelsen och lokala arbetsmarknadsorgan; så ock — — — inom yrkesinspektionen.

Konungen äger — — — utländska hamnar.

8 §.

Följande enskilda handlingar skola, även där de äro utfärdade av offentlig myndighet, förses med stämpel på sätt här nedan stadgas.

Andelsbevis i utländskt — — — utländskt aktiebolag.

Ansökning om stämning vid domstol skall, då den inkommer till rätten, förses med stämpel av 10 kronor. Annan ansökning, varigenom mål eller ärende anhängiggöres vid domstol, skall, då den inkommer, beläggas med stämpel av 5 kronor, dock att i vattenmål stämpeln skall utgöra 10 kronor. Därest ansökning om betalningsföreläggande göres muntligen, skall, sedan föreskriven uppteckning verkställts, det exemplar av uppteckningen, som kvarligger hos rätten, likaledes förses med stämpel av 5 kronor.

Vad sålunda stadgats angående stämpelbeläggning skall dock ej äga tillämpning å ansökning i ärende, som i rättens ställe handlägges av inskrivningsdomare eller upptages i förmynderskaps- eller bouppteckningsprotokollet eller rör fråga om ändrade bestämmelser med avseende å villkorlig dom. Ej heller skall stämpel eljest läggas å ansökning om att bliva entledigad från visst uppdrag eller om handlingens intagande i protokoll eller antecknings

verkställande i register. Ansökning om förmån, som avses i lagen om fri rättegång, är ock från stämpel fri.

Arrendekontrakt; se Nyttjanderätt.

Skuldebrev skall — — — om in-teckningsrätt.

Stämningensansökning; se Ansökning.

Tomträtt; se Nyttjanderätt till fast egendom.

Med avhandling — — — av förpliktelse.

10 §.

1. Då stämpelavgift — — — nämnda värde.

I fråga om fast egendoms taxeringsvärde må debetsedel, så upprättad som gällande uppbördsföfattningar föreskriva, äga lika vitsord med av vederbörande tjänsteman utfärdad taxeringsbevis.

Finnes för — — — domarens prövning.

19 §.

Från stämpelavgift enligt detta kap. är kronan befriad. Såvitt angår ansökningar i mål och ärenden vid domstol skall jämväl i övrigt vad i 7 § är stadgat om frihet från stämpel till expeditioner äga motsvarande tillämpning.

Frihet från — — — eller konsularrätt.

20 §.

Vill någon föra talan om återfående av stämpelavgift, som av ämbets- eller tjänsteman debiterats eller i enlighet med dennes tillsägelse blivit erlagd för sådan handling, vars stämpelbeläggning enligt 35 § skall i hovrätt granskas, må dylik talan inom tre år från det ifrågakommen stämpelbeläggning ägt rum väckas i den hovrätt, varunder ämbets- eller tjänstemannen lyder; dock att nämnda tid, där talan grundar sig på förhållande, som tillkommit efter stämpelbeläggningen, räknas från tiden för samma förhållandes tillkomst. Beträffande talan mot hovrättens avgörande gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot hovrätts beslut i mål som väckts vid underrätt. Besvär må anföras, förutom av enskild part, av advokatfiskalen vid hovrätten.

Den, som — — — handlagts vid domstol.

24 §.

Belägningsstämplar anbringas — — — limmade sidan.

Stämpel till avtryckskortregister, upprättat av länsbyrå för folkbokföringen, skall åsättas särskild handling, med vilken registret överlämnas till beställaren. Sådan handling skall innehålla uppgift angående det antal kort registret omfattar.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 juli 1947, såvitt angår *dels* bestämmelserna i 1 § under fjärde avdelningen med undantag för bestämmelsen angående arbetsmarknadsstyrelsen, *dels* bestämmelserna i 3 § om bevis, som avses i 8 § lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. och i 71 § 2. andra stycket kyrkobokföringskungörelsen, ävensom bevis om visering, uppehålls-, arbets- och utresetillstånd, bevis om eftertryck, främlingskort, identitetskort, medborgarkort, register, resedokument och röstlängd samt bevis om tillstånd att i riket bruka eller föra motorfordon och bevis om fastställd pension m. m., *dels* bestämmelserna i 7 § om roteombud och ersättare för roteombud samt såvitt angår folkbokföringsmål, frågor som avses i uppbördsförfattningarna och ärenden angående allmänna barnbidrag *dels ock* bestämmelserna i 10 § 1 mom. och 24 §.

I övrigt skall förordningen träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälla i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet. I fråga om expedition i mål som handlägges av domkapitel eller upptagits vid krigsdomstol skola även efter nyssnämnda dag äldre bestämmelser lända till efterrättelse.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, social-, ecklesiastik-, jordbruks- och folkhushållningsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *ändringar i stämpel- och lösenförfordningarna*.

Föredraganden anför följande.

Ändringar med anledning av processreformen.

Till de spörsmål som kräva beaktande i samband med processreformen hör frågan om de rättssökandes skyldighet att bidra till kostnaderna för domstolsväsendet. Denna fråga regleras för närvarande huvudsakligen i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften och förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen. Rättegångsavgifter uttagas nämligen hos oss väsentligen i form av stämpel och lösen för domstolarnas expeditioner. Såvitt de egentliga rättegångsmålen angår kommer vid underrätterna främst i betraktande utskrift av domstolens protokoll. Dessa är käranden skyldig att lösa mot avgifter som bestämts med hänsyn ej blott till själva utskriftskostnaden utan även i någon mån till det arbete målet i övrigt föranlett. I överrätterna ligger huvudvikten vid den stämpel som erlägges för dom eller utslag. Även i fråga om ärenden är avgiftsplikten vid underrätterna i stor utsträckning utformad såsom en skyldighet för sökanden att lösa protokollsutskrift. I vissa fall, såsom i inskrivnings- och andra registreringsärenden, äro avgifterna däremot främst anknutna till ett av domstolen utfärdat bevis att sökt åtgärd blivit vidtagen.

De rättegångsavgifter som utgå i form av stämpel tillfalla statsverket. Lösenavgifterna däremot tillkommo ursprungligen vederbörande befattningshavare såsom bidrag till deras avlöning. I samband med den lönereglering för häradshövdingarna som genomfördes den 1 juli 1943 infördes emellertid för häradsrätternas del en annan ordning i detta avseende. Numera skall så-

lunda lösen som utgår vid dessa domstolar redovisas till statsverket. Såsom framgår av § 5 lösenförordningen skall därför vid häradsrätt lösen ej vidare debiteras på expeditionen. I stället skall i allmänhet utgå stämpel till motsvarande belopp. Vad stadsdomstolarna angår har i ett flertal städer i samband med löneregleringar för rådhusrättens ledamöter bestämts, att förekommande lösenavgifter skola ingå till stadens kassa. Föreskrifter av sådan innebörd gälla numera i så gott som alla större städer. I vissa mindre och medelstora städer utgör lösenintäkten dock alltså en avsevärd del av befattningshavarnas inkomster av tjänsten. Lösen vid överrätterna redovisas till statsverket.

I processkommissionens den 15 december 1926 avgivna principbetänkande angående rättegångsväsendets ombildning anfördes (del III s. 221), att vid en reform efter de grunder som förordades i betänkandet måste träffas en annan teknisk anordning för rättegångsavgifters uttagande än den nu brukade. För närvarande vore protokollets omfattning och antalet rättegångstillfällen avgörande för storleken av de avgifter som påfördes parterna i rättegångsmålen i underrätterna. Med de regler kommissionen förordad beträffande protokollföringen i underrätt bleve protokollet ej ägnat att utgöra grund för en beräkning av de avgifter parterna borde erlägga. I regel komme det ej heller att föreligga anledning att föreskriva skyldighet för parterna att lösa protokollet. Kommissionen utginge därför ifrån att rättegångsavgifterna skulle knytas till särskilda processuella åtgärder under ett måls fortgång, så att den part som påkallat åtgärden finge gälda den därmed förenade avgiften. Något förslag hur detta tekniska spörsmål skulle lösas ansåg sig kommissionen emellertid icke böra framlägga.

Ej heller processlagberedningen företog frågan om rättegångsavgifter till närmare behandling. I sitt år 1938 avgivna betänkande med förslag till ny rättegångsbalk anförde beredningen, att denna fråga övervägande vore av beskattningsnatur och därför utan olägenhet kunde behandlas särskilt. Beredningens betänkande den 17 mars 1944 med förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. berör så gott som uteslutande bestämmelser av lags natur och avser i princip icke författningar på det administrativa området eller åtgärder av förvaltningskaraktär.

Sedan 1946 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beslutat att nya rättegångsbalken skall träda i kraft den 1 januari 1948, utarbetades i oktober 1946 inom justitiedepartementet en *promemoria med utkast till ändringar i stämpel- och lösenförordningarna med anledning av rättegångsreformen*. Över denna promemoria ha yttranden infordrats från rikets hovrätter, nedre justitierevisionen, samtliga vattenrättsdomare, statskontoret, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Kronobergs och Västerbottens län samt riksarkivet. Tillfälle att avgiva yttrande har beretts föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfiskaler och Sveriges stadsfogdar samt Sveriges advokatsamfund och svenska stadsförbundet. Yttranden ha inkommit från samtliga utom stadsfogdeföreningen. Vid Göta

hovrätts utlåtande har fogats ett yttrande från advokatfiskalen vid hovrätten. Överståthållarämbetet har bifogat utlåtanden från magistraten, stadskollegiet, drätselnämnden och stadsjuristen i Stockholm. Det från riksarkivet inkomna utlåtandet är åtföljt av yttranden från samtliga länsarkivarier och stadsarkivarierna i Stockholm.

Huvudlinjerna i promemorian.

I promemorian erinrades till en början, att nya rättegångsbalken, liksom processkommissionens förslag, byggde på den grundtanken, att processmateriet skulle i samtliga instanser framläggas muntligen i ett sammanhang. Protokollering skulle därför äga rum allenast i begränsad omfattning. Stämningensansökan eller annan skriftlig handling som åberopades av part skulle sålunda ej intagas i protokollet. I stället skulle inlagor, skriftliga bevis o. d. jämte protokollet sammanföras till en akt. Protokollets omfattning komme alltså icke liksom nu att vara direkt beroende av målets storlek. Med hänsyn härtill läte det sig enligt promemorian ej lämpligen göra att alltjämt begagna protokollet som medel för uttagande av bidrag till de allmänna kostnaderna för domstolsväsendet.

Det framhölls emellertid vidare, att starka skäl kunde anföras för att uppbördens av rättegångsavgifter även framdeles borde ske genom debitering av stämpel och expeditionslösen. För bibehållande av denna ordning talade bland annat att stämpelbeläggning utgjorde en enkel metod för kvittering och redovisning av mottagna belopp. Därtill komme, att en övergång till annat system skulle medföra behov av nya författningar, vilka i stora delar allenast komme att innefatta upprepningar av stadganden i stämpel- och lösenförordningarna. I den mån avgifterna hänförde sig till utskriftskostnad låge det för övrigt närmast till hands att avgiftsplikten anknötes till den expedition som vore i fråga.

I enlighet med vad sålunda anförts förordades i promemorian, att de rättegångsavgifter som funnes böra utgå i ett mål skulle till huvudsaklig del påföras domen eller det slutliga beslut, varigenom målet eljest avgjordes. Av skäl, för vilka jag strax skall redogöra, föreslogs emellertid tillika, att vid underrätt skulle uttagas viss stämpelavgift redan i samband med stämningensansökningens ingivande. I övrigt förutsattes i promemorian att avgiften för protokoll skulle nedsättas till vad som ungefärligen kunde anses motsvara utskriftskostnaden samt att den nuvarande skyldigheten för kåranden att lösa protokoll skulle ersättas av en motsvarande lösningsplikt med avseende å domen.

Beträffande de nya stämpel- och lösenavgifternas storlek uttalades i promemorian, att man i första hand borde tillse att minskning ej inträdde i statsverkets eller städernas inkomster. Dessutom föreslogs att en höjning skulle ske med hänsyn till införandet av officialdelgivning i rättegång.

Enligt 33 kap. 4 § nya rättegångsbalken skall delgivning i rättegång ske genom rättens försorg om ej part begär att själv få ombesörja delgivningen och rätten finner, att denna uppgift utan olägenhet kan anförtros honom. Processlagberedningen anförde i sitt betänkande med förslag till ny rättegångsbalk, att den omständigheten att delgivning skulle ske genom rättens försorg icke borde medföra att kostnaden för delgivningen skulle bäras av statsverket. När delgivning ägde rum i enskild parts intresse, borde delgivningskostnaden bestridas av honom. Det syntes dessutom beredningen nödvändigt att den som hade att utgiva kostnad för delgivning erlade förskott å denna kostnad. Närmare bestämmelser om delgivningskostnad samt om bokföring och redovisning av förskott borde meddelas i administrativ ordning. Bestämmelser i enlighet med det sålunda anförda upptogos i 33 kap. 26 § nya rättegångsbalken.

I promemorian framhölls att en betydande arbetsbesparing skulle kunna vinnas, om delgivning genom rättens försorg finge ske utan särskild kostnad för parterna. Det skulle då bli överflödigt att — på sätt eljest vore erforderligt — i varje mål föra anteckningar om erlagda förskott och verkställda utlägg. Enligt promemorian borde därför de nyss berörda stadgandena i 33 kap. 26 § nya rättegångsbalken utbytas mot en föreskrift att kostnad för delgivning genom rättens försorg i regel skulle bäras av det allmänna. De beräknade utgifterna härför borde slås ut på samtliga mål genom lämplig höjning av stämpel- och lösenbeloppen.

Från de utgångspunkter för vilka sålunda redogjorts framlades i promemorian vissa förslag rörande de stämpel- och lösenavgifter som borde utgå efter processreformen. Beträffande *underrätterna* anfördes till en början bland annat följande.

Om stämpel- och lösenavgifterna skola innefatta gottgörelse även för delgivningskostnader, framstår det som önskvärt att en del av dessa avgifter erlägges redan vid stämningsansökningens ingivande. Man måste nämligen i viss utsträckning räkna med att någon prövning av den väckta talan aldrig kommer till stånd. Enligt vad rättsstatistiken från *underrätterna* utvisar förfaller för närvarande ett mycket stort antal tvistemål redan före upptagandet. Under den nya rättegångsordningen torde mål av motsvarande beskaffenhet i regel komma att avskrivas vid första förhandlingen, enär båda parterna utebli från denna. Att då verkställa utskrift av avskrivningsbeslutet och avgiftsbelägga denna skulle av flera skäl vara mindre lämpligt; käreande som låter sin talan förfalla innan den förekommit till handläggning bör liksom hittills vara befriad från skyldighet att lösa expedition. I nu åsyftade fall kan alltså ersättning för delgivningskostnaden ej lämpligen uttagas på annat sätt än i samband med stämningsansökans ingivande.

En avgiftsuppbörd vid målets början förekommer redan för närvarande vid *underrätterna*. Den sker genom att stämpel och lösen lägges på stämningsresolutionen. Detta förfaringssätt kan emellertid icke med samma fördel användas efter processreformens genomförande. I framtiden kommer nämligen stämningen i allmänhet icke att utlämnas till käreanden, utan delgivningen kommer att ske genom domstolens försorg. Därvid kommer sannolikt huvudskriften i regel att få kvarligga hos rätten, medan svaranden tillstäl-

les en avskrift. Det måste vidare beaktas, att stämningens ansökning kan komma att avvisas, om den är otydlig eller ofullständig och föreläggande att avhjälpa bristen ej efterkommes. Med hänsyn till vad sålunda anförts är det tydligen önskvärt, att redan själva ingivandet av stämningens ansökning förbindes med en viss avgiftsskyldighet. Den mest praktiska utvägen synes vara, att ansökningen beläggas med stämpel, då den inkommer till rätten. Föreskrifter härom kunna lämpligen införas i II kap. stämpelförordningen om stämpel till enskilda handlingar.

Mot vad sålunda föreslagits kan måhända invändas, att en del av den ifrågavarande avgiften rätteligen borde utgå i form av lösen. Såvitt syftet med avgiften är att bereda täckning för delgivningskostnader, torde det dock få anses fullt berättigat att endast stämpel uttages. Delgivningar lära nämligen — särskilt i städerna — i stor utsträckning komma att verkställas genom posten, och därvid torde försändelserna komma att behandlas såsom tjänstebrev. Det kan följaktligen antagas, att kostnaderna för delgivningar även vid stadsdomstolarna huvudsakligen komma att falla på statsverket. I den mån förskottsavgiften skall innefatta gottgörelse jämväl för annat än delgivningskostnader vore det väl principiellt riktigast, att viss andel av densamma utginge såsom lösen. En bättre lösning torde emellertid kunna vinnas genom att staten i stället i motsvarande omfattning avstår från anspråk på stämpel för domen. Enklast synes vara, att hela den stämpelavgift som finnes böra belöpa på ett mål påföres stämningens ansökningen och att domen endast beläggas med lösen.

Därutöver framhölls att man, såvitt anginge kostnaderna i varje särskilt mål, borde eftersträva en anpassning efter handläggningens omfattning. Det förordades därför, att möjligheter till differentiering skulle beredas såväl i fråga om den stämpel som skulle påföras stämningens ansökningen som beträffande lösenavgiften för domen.

Med avseende å avgiften för stämningens ansökan kan tydligen någon omedelbar anknytning till målets större eller mindre vidlyftighet icke åvägbringas. När stämningen sökes är det ju icke känt hur rättegången kommer att förlöpa. I promemorian erinrades emellertid, att man i allmänhet syntes kunna förutsätta ett visst samband mellan ett måls storlek och det omtvistade rättsförhållandets beskaffenhet. Från denna utgångspunkt föreslogs, att stämpelavgiften för stämningens ansökan skulle fastställas till lägre belopp än eljest, när talan anginge hemskillnad, äktenskapsskillnad, barns börd, vårdnaden om barn eller familjerättslig underhållsskyldighet ävensom när tvisteföremålets värde i mål av förmögenhetsnatur uppenbarligen understeg 500 kronor.

I fråga om lösen för dom uttalades i promemorian att det syntes lämpligt att uttaga dels en grundavgift, dels — om målet krävt flera sammanträden för förberedelse — viss tilläggsavgift för varje sådant sammanträde utöver det första och dels ytterligare tilläggsavgifter för sammanträden för huvudförhandling. Om domen med stöd av 17 kap. 8 § eller 30 kap. 6 § nya rättegångsbalken utfärdades i förenklad form, borde grundavgiften sättas något lägre än i andra fall.

I enlighet med de riktlinjer som sålunda uppdragits hade i promemorian intagits följande förslag till avgiftstaxor:

Stämpel

Stämning i familjerättsligt mål eller mål som rör värde under 500 kronor	10:—
Stämning i annat mål	25:—

Lösen

Grundavgift för dom i förenklad form	15:—
Grundavgift för annan dom	25:—
Tilläggsavgift för varje förberedelsesammanträde utöver det första ..	10:—
Tilläggsavgift för första sammanträdet för huvudförhandling	20:—
Tilläggsavgift för varje följande sådant sammanträde	30:—

Tilläggsavgift skall icke utgå för huvudförhandling som hålles i omedelbart samband med förberedelse.

Förslaget innebar att totalkostnaden för kändande i allmänhet skulle komma att uppgå i ett kravmål, vari svaranden uteblivit, till (10 + 15) 25 kronor, i ett äktenskapsmål, vari käromålet ej omedelbart medgivits, till (10 + 25 + 20) 55 kronor och i ett annat mål av normalt typ till (25 + 25 + 20) 70 kronor.

För svarandens del hade förutsatts, att dom skulle utskrivras allenast om det särskilt begärdes samt att i så fall endast grundavgift skulle påföras expeditionen.

För utrönande av de föreslagna taxornas verkningar med avseende å det allmännas inkomster hade för åren 1937, 1938, 1941 och 1942 verkställts beräkningar över vad som då skulle influtit, å ena sidan vid tillämpning av nämnda taxor och å den andra enligt nuvarande bestämmelser. Rörande dessa beräkningar — som av praktiska skäl måst begränsas till tvistemål — anfördes i promemorian följande.

Inkomsterna av rättegångsmål vid underrätterna bestå för närvarande till huvudsaklig del av de stämpel- och lösenavgifter kändanden har att erlägga för stämning och protokoll. Protokollsavgifterna växla såsom förut nämnts från mål till mål alltefter protokollets omfattning. Med ledning av allmänna erfarenheter från domstolsarbetet torde man emellertid — i anslutning till uppställningen av den officiella statistiken — kunna från kostnadssynpunkt indela målen i följande tre grupper, nämligen

1. mål som förfalla före upptagandet;

2. »icke tvistiga mål», d. v. s. växelmål som avdömas genast vid första rättegångstillfället, tredsdomål och mål i vilka käromålet omedelbart medgives; samt

3. s. k. tvistiga mål.

I mål som förfalla före upptagandet utgår endast avgift för stämningen, 3 kronor.

I de till grupp 2 hörande målen torde protokollet i allmänhet omfatta endast ett eller två ark, och protokollskostnaden kan således antagas växla mellan 6 och 10 kronor. Genomsnittet torde kunna uppskattas till 9 kronor, vartill kommer 3 kronor för stämningen. Medelkostnaden för dessa mål skulle alltså utgöra 12 kronor.

Den genomsnittliga protokollskostnaden i mål som avses under 3 kan på grundval av verkställda stickprovsundersökningar uppskattas till 55 kronor. Efter tillägg av stämningssavgiften skulle alltså totalkostnaden bli 58 kronor,

vilket belopp med hänsyn till förekomsten av vittnesstämningar torde böra avrundas till 60 kronor.

Vid sidan av de intäkter som uppbäras från kärandesidan uppkommer en icke obetydlig inkomst på grund av att svaranden frivilligt löser protokoll. Med utgångspunkt från stickprovsundersökningarna kan det beräknas, att svarandeprotokoll utskrivs i en tredjedel av alla s. k. tvistiga mål. Medelkostnaden kan, som framgår av det förut sagda, uppskattas till 55 kronor.

Under den nya rättegångsordningen torde de mål, som nu förfalla före upptagandet, i allmänhet komma att avskrivas vid första inställelsen. Mål som avses under 2 komma sannolikt i stor utsträckning att avgöras under förberedelsen eller vid huvudförhandling i omedelbart samband med denna.

Vid beräkningarna har för enkelhetens skull antagits, att de mål, vilka i rättsstatistiken redovisats som förfallna eller icke tvistiga, utan undantag varit av sådan beskaffenhet att endast den lägre stämpeln å 10 kronor skulle utgått för stämmingsansökningen. I övrigt har förutsatts, att samtliga icke tvistiga mål skulle avgjorts vid första rättegångstillfället genom dom i förenklad form samt att ettvarvt av de mål som redovisats såsom tvistiga skulle krävt allenast ett sammanträde för förberedelse och ett för huvudförhandling, varefter domen skulle uppsatts med rubrik. Ingen hänsyn har således tagits till de extra tilläggsavgifter som skulle upptagits för uppskovssammanträden. Beträffande domsutskrifter till svaranden har antagits, att sådana framdeles komma att begäras i samma utsträckning som nu, d. v. s. i en tredjedel av alla s. k. tvistiga mål.

Det närmare beräkningssättet framgår av följande uppställning, som avser sammanlagd inkomst av lösen och stämpel år 1937. I uppställningen ha mål tillhörande gruppen med lägre stämmingsavgift betecknats såsom A-mål och övriga mål som B-mål.

	Antal	Nuvarande taxa		Nya taxan	
		Kostnad för varje mål	Summa	Kostnad för varje mål	Summa
Förfallna mål (A)	20 291	3:—	60 873:—	10:—	202 910:—
Icke tvistiga mål (A).....	18 987	12:—	227 844:—	25:—	474 675:—
Tvistiga A-mål.....	2 042	60:—	122 520:—	55:—	112 310:—
» B-mål.....	6 872	60:—	412 320:—	70:—	481 040:—
Svarandexpeditioner.....	2 970	55:—	163 350:—	25:—	74 250:—
			986 907:—		1 345 185:—

En sammanställning av beräkningarna för samtliga de fyra år som varit föremål för undersökning har — med fördelning på stämpel och lösen — verkställts i nedanstående tablå.

Å r	L ö s e n		S t ä m p e l			
	Nuvarande taxa	Nya taxan	Nuvarande taxa	Nya taxan	Överskott	Överskott per mål
1937	740 181	760 185	246 727	585 000	338 273	7: 02
1938	789 720	808 800	263 240	583 720	320 480	6: 65
1941	656 916	671 740	218 972	490 870	271 898	6: 68
1942	630 552	648 785	210 184	429 685	219 501	6: 17

Som synes av tablån lär det kunna förutsättas, att de föreslagna tarifferna skulle komma att, jämfört med nu, lämna ett ganska betydande stämpelöverskott. Huruvida detta överskott skulle förslå att täcka statsverkets nya utgifter för delgivning kan icke bestämt avgöras. Det är nämligen förenat med stora svårigheter att på förhand beräkna nämnda utgifter. Enligt uppgifter från generalpoststyrelsen torde delgivning genom posten i åtskilliga fall kunna verkställas för en kostnad som med endast 50 öre överstiger vanligt brevporto. Å andra sidan kunna tydligen ganska avsevärda kostnader uppkomma, om uppdraget måste utföras av stämmingsman och kräver långa resor. I vilken omfattning det blir nödvändigt att begagna detta dyrare delgivnings sätt, kan för närvarande icke bedömas. Ej heller kan någon tillförlitlig uppskattning göras av hur många delgivningar som i genomsnitt komma att erfordras i ett mål. Varje förutsägelse rörande delgivningskostnadernas storlek måste därför bli mycket osäker. Enär flertalet mål äro enkla och kunna väntas kräva blott två eller tre delgivningar, torde skäl emellertid finnas att antaga, att beloppet skall hålla sig inom ramen för ovan åsyftade stämpelöverskott.

Vid upprättandet av den i promemorian intagna lösentariffen hade hänsyn tagits endast till mål som avgöras genom dom. Med dom förstås enligt nya rättegångsbalken ett avgörande som innefattar materiell prövning av det omprocessade rättsförhållandet. Emellertid förekommer det ej sällan att rätten utan saklig prövning skiljer sig från målet, t. ex. genom avvising eller avskrivning. I dylika fall skall avgörandet ha formen av slutligt beslut. Sådant beslut skall, om sakens beskaffenhet fordrar det, uppsättas särskilt. Därest så ej sker, skall beslutet intagas i protokoll eller antecknas på handling i akten.

I promemorian anfördes att mål som avgjordes genom slutligt beslut sannolikt i regel komme att bereda domstolen jämförelsevis ringa arbete. Det syntes därför skäligt att lösen för sådant beslut icke sattes lika hög som för dom. En lämplig lösning syntes vara, att grundavgift utginge med 10 kronor om beslutet uppsattes särskilt och 5 kronor om det intoges i protokoll eller tecknades å företedd handling. Hade ett eller flera sammanträden hållits före beslutets meddelande, syntes tilläggsavgift böra beräknas för varje sådant sammanträde, förslagsvis med 5 kronor.

Slutligen framhölls att de allmänna grunder för avgiftsuppbörden som förordats beträffande de egentliga rättegångsmålen syntes böra tillämpas även i mål, som anhängiggjordes genom ansökan, och likaså i flertalet ärenden. Skriftliga ansökningar borde sålunda beläggas med stämpel, och därjämte borde lösen utgå för avgörandet. Det förutsattes dock att vissa undantag härifrån skulle göras, främst i fråga om inskrivnings- och registreringsärenden.

Vad angår avgifternas storlek i nu åsyftade fall erinrades i promemorian, att åtskilliga ärenden kunde prövas och avgöras utan att delgivning med motpart ägt rum. Stämpeln för ansökning hade därför ansetts kunna sättas så lågt som till 5 kronor. Lösen för avgörandet föreslogs skola utgå med samma belopp som i rättegång och följaktligen bestämmas olika allteftersom avgörandet hade formen av dom eller av slutligt beslut.

Med avseende å hovrätterna och högsta domstolen föreslogs i promemorian att samtliga avgifter skulle uttagas genom att stämpel lades på domen eller, då avgörandet skedde genom beslut, på detta. I syfte att åstadkomma en anpassning av kostnaderna efter målens omfattning och beskaffenhet i övrigt förordades vidare, att stämpeln skulle, på motsvarande sätt som domslösen i underrätt, uppdelas i grundavgift och tilläggsavgifter för sammanträden. Grundavgiften för dom föreslogs skola utgöra 30 kronor om domen utfärdades i förenklad form och 40 kronor i annat fall. Härtill skulle komma följande tilläggsavgifter, nämligen 15 kronor för varje sammanträde för förberedande förhandling i målet, 30 kronor för första sammanträdet för huvudförhandling och 40 kronor för varje följande sådant sammanträde. För slutligt beslut skulle enligt promemorian grundavgiften vara 15 kronor om beslutet tecknades å företedd handling eller intoges i protokoll samt 25 kronor om det utfärdades särskilt. I förekommande fall skulle beslutet dessutom påföras tilläggsavgift med 10 kronor för varje sammanträde för förhandling som hållits i målet eller ärendet.

Till belysning av innebörden av de sålunda föreslagna avgiftsbestämmelserna för överrätt anfördes i promemorian, att totalkostnaden i vademål normalt skulle bli $(40 + 30)$ 70 kronor. I besvärsmål skulle kostnaden i allmänhet komma att utgöra 25 kronor, motsvarande grundavgiften för särskilt utfärdat slutligt beslut.

Yttranden rörande huvudlinjerna i promemorian.

Förslaget att rättegångsavgifter även framdeles skola uttagas i form av stämpel och expeditionslösen har i flertalet remissyttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Göta hovrätt har emellertid anmärkt, att med sportelsystemets alltmer begränsade tillämpning skälen för att skilja mellan stämpel och lösen i stor utsträckning bortfallit. För domstolarnas del kvarstode behov av en differentiering endast i fråga om rådhusrätterna. Detta behov borde enligt hovrättens uppfattning kunna tillgodoses, även om stämpel och lösen sammanfördes till en enhetlig avgift och samtliga bestämmelser i förevarande ämne upptoges i en författning. Frågan kunde sålunda tänkas löst på det sättet, att så länge rättsskipningen i magistratsstäderna bekostades av dessa, inflytande avgifter efter viss grund fördelades mellan staten, å ena, och vederbörande stad eller befattningshavare där, å andra sidan. I författningen kunde i så fall invid de i avgiftstariffen upptagna beloppen utmärkas, hur stor del av dessa som i förekommande fall skulle tillkomma annan än statsverket. Den omständigheten att skillnaden mellan stämpel och lösen bibehållits i det remitterade förslaget hade föranlett, att i likartade fall än den ena än den andra avgiften föreskrivits utan att denna olikhet, såvitt hovrätten kunnat finna, vore betingad av principiella skäl. Den föreslagna regeln att dom och slutligt beslut i underrätt skulle beläggas med lösen men i överrätt med

stämpel kunde sålunda från nämnda synpunkt knappast anses motiverad och framstode dessutom i fråga om häradsrätter och vattendomstolar, vid vilka lösen numera skulle förvandlas till stämpel, såsom innebärande en onödig omgång. Genom införandet av en enhetlig avgiftsförfattning skulle nu förekommande upprepningar och hänvisningar kunna undvikas och en betydande förenkling av bestämmelserna ernås. Om en sammanslagning av stämpel och lösen icke ansåges böra ske för de förvaltande myndigheternas vidkommande, borde det efter hovrättens mening övervägas att till en särskild författning utbryta de avgiftsbestämmelser som vore avsedda att tillämpas av domstolarna. I detta sammanhang ville hovrätten framkasta tanken på att för domstolarna utfärdades en fullständig expeditionsförfattning, omfattande ej endast regler om uttagande av rättegångsavgifter, tider för tillhandahållande av expeditioner o. s. v., utan även uttömmande bestämmelser om de meddelanden, utskrifter och avskrifter m. m. som i mål och ärenden skulle översändas till olika myndigheter.

Styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* har — under åberopande bland annat av vissa uttalanden i en år 1942 utarbetad promemoria med förslag till ändringar i lösen- och stämpelförordningarna m. m. (SOU 1942: 61) — förklarat sig anse att i samband med rättegångsreformen en genomgripande omarbetning av bestämmelserna om expeditionsavgifter vid domstolarna bort ske och att samtliga regler om expeditionsavgifter och expeditionsskyldighet vid domstolarna bort regleras genom en enhetlig författning. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* har funnit beklagligt att förhållandena ännu ej ansetts medgiva stämpel- och lösenförordningarnas ersättande med en enda författning. *Vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol* har anfört, att en sammanslagning av de båda förordningarna syntes önskvärd för vattendomstolarnas del. Även *länsstyrelsen i Västerbottens län* och styrelsen för *föreningen Sveriges landsfiskaler* ha uttryckt önskan om en sådan sammanslagning. Länsstyrelsen har tillagt att en särskild lösenförordning syntes kunna utfärdas till efterrättelse för de myndigheter, för vilkas expeditioner lösen fortfarande skulle utgå. I samband därmed har länsstyrelsen ifrågasatt om ej de nuvarande bestämmelserna borde bli föremål för en allmän översyn, främst i syfte att åstadkomma en tydligare och mera överskådlig rubriksättning av de olika expeditionerna. Önskemål om en allmän översyn ha framställts jämväl av *överståthållarämbetet, stadskollegiet och drätselnämnden i Stockholm* samt *svenska stadsförbundet*.

Vad beträffar sättet för avgiftsuppbörden i rättegångsmål vid underrätt har, såvitt angår de allmänna domstolarna, ingen erinran framställts mot tanken att utkräva en första avgift vid stämningsansökningens ingivande samt att därutöver belägga domen dels med en fast grundavgift och dels, i förekommande fall, med tilläggsavgifter för sammanträden. Förslaget att låta förstnämnda avgift helt utgå i form av stämpel och i stället blott uttaga lösen för domen har uttryckligen tillstyrkts av *Svea hovrätt* och *statskontoret*. Även styrelserna för *föreningen Sveriges*

*härads*hövdingar och *Sveriges advokatsamfund* ha ansett, att den ifrågavarande principen i och för sig vore tilltalande. De ha emellertid framhållit, att stämpningsavgiften borde sättas lägre än som skett i promemorian samt att den därav förorsakade inkomstminskningen måhända måste föranleda att stämpel lades även på domen. *Överståthållarämbetet* har erinrat, att stämpningsavgiften främst vore avsedd att utgöra ersättning för delgivningskostnader. Med hänsyn härtill och då det enligt ämbetets mening icke gjorts sannolikt att dessa kostnader även i städerna komme att till **övervägande** del falla på statsverket, ansåge ämbetet naturligtast att avgiften utginge icke såsom stämpel utan i stället helt i form av lösen. Om detta förslag genomfördes, borde avgiften för dom uppdelas så att hälften utgjorde stämpel och andra hälften lösen. Relationen mellan det allmännas inkomster av lösen och av stämpel skulle då bli ungefär densamma som för närvarande.

Vattenrättsdomarna vid Norrbygdens och Västerbygdens vattendomstolar ha ansett, att avgiftsuppbörden vid vattendomstolarna fortfarande borde ske på samma sätt som hittills. Till stöd härför ha de bland annat anfört, att den nya rättegångsordningen knappast komme att medföra någon ändring med avseende å protokollföringen i vattenmål. I dessa mål vore det ej heller påkallat att delgivning genom rättens försorg skedde utan kostnad för parterna. De skäl som i promemorian åberopats för införande av ett nytt avgiftssystem ägde sålunda ej tillämpning för vattendomstolarnas del.

I fråga om underrättsavgifternas storlek har *länsstyrelsen i Kronobergs län* anmärkt, att önskemålet att förekomma förlust för det allmänna enligt länsstyrelsens mening icke uteslutande borde vara avgörande; den rättssökande allmänheten måste, ej minst med hänsyn till den fördyring av processen som rättegångsreformen komme att medföra, anses ha en berättigad fordran att kostnaderna för rättegångsförfarandet hölles nere. Även med utgångspunkt från de i promemorian angivna principerna har länsstyrelsen emellertid ansett det kunna ifrågasättas om ej de föreslagna avgifterna blivit för höga. Härom har länsstyrelsen anfört följande:

Den i utkastet intagna statistiska sammanställningen giver vid handen, att rättegångsavgifterna enligt den nya taxan i förhållande till de avgifter, som beräknas hava uttagits under ettvarvt av åren 1937, 1938, 1941 och 1942, skulle medfört ett överskott på närmare 300 000 kronor i medeltal per år. Visserligen måste, såsom i utkastet framhållits, varje förutsägelse rörande delgivningskostnadernas storlek bli mycket osäker. Å andra sidan läser postverket komma att anlitas för delgivningar i sådan utsträckning, att det synes föga troligt, att kostnaderna för delgivning genom stämpningsman komma att uppgå till så stora belopp, att en så vid överskottsmarginal erfordras, som i utkastet förutsatts. Vid bedömande av denna fråga är för övrigt att märka, att promemorians avgiftsberäkning enligt den nya taxan i jämförelse med influina avgifter under ovan angivna år varit mycket försiktig. Sålunda har icke någon hänsyn tagits till de extra tilläggsavgifter, som skulle upptagits för uppskovssammanträden efter första förberedelsesammanträdet och första sammanträdet för huvudförhandling, varjämte det förutsatts, att samtliga icke tvistiga mål avgjorts vid första rättegångstillfället genom dom i förenklad form. Med hänsyn till tilläggsavgifternas storlek kan man på goda grun-

der antaga, att ifrågavarande överskott i verkligheten skulle blivit åtskilligt större än i promemorian beräknats. Under sådana förhållanden anser länsstyrelsen en viss sänkning av de föreslagna rättegångsavgifterna böra närmare övervägas.

Jämväl styrelsen för *Sveriges advokatsamfund* har hemställt, att stämpel- och lösenbeloppen såsom helhet betraktade måtte sättas lägre än som föreslagits. Till stöd härför har styrelsen anfört:

Huruvida den mycket betydande ökning av lösen- och stämpelinkomsterna, som de föreslagna avgifterna skulle medföra, kan anses motiverad ur de synpunkter, som i promemorian anlagts på frågan, beror i första hand av i vad mån ökningen är erforderlig för att täcka det allmännas nya utgifter för delgivningar. Till en början kan därvid anmärkas, att någon ökning av städernas löseninkomster icke kan motiveras av de nya delgivningskostnaderna, eftersom dessa, på sätt i promemorian anförts, även vid stadsdomstolarna huvudsakligen komma att falla på statsverket. Än mindre kunna delgivningskostnaderna utgöra något skäl för höjning av löseninkomsterna i sådana fall, där inkomsten tillfaller vederbörande befattningshavare. Att beräkna, vilken ökning av de till statsverket inflytande avgifterna som erfordras för att täcka delgivningskostnaderna, är självfallet förenat med stora svårigheter. Ett försök därtill må dock göras på grundval av de enda uppgifter om målantalet inom olika grupper, som i promemorian redovisats, nämligen för år 1937.

Till vilket belopp man vid en dylik beräkning bör uppskatta den genomsnittliga kostnaden för varje delgivning, kan givetvis vara tveksamt. Det alldeles övervägande antalet delgivningar kommer emellertid att ske genom posten. En mycket väsentlig del av dessa delgivningar avse advokat eller åklagare och föranleda icke annan kostnad än portokostnaden, enär delgivning i sådant fall i regel torde komma att ske i den formen, att den handling, som skall delgivas, översändes i vanligt brev. Övriga postdelgivningar kunna i allmänhet beräknas kosta 50 öre jämte portokostnad, vilken sistnämnda torde komma att i regel variera mellan lägst 15 öre och högst 40 öre (det förstnämnda vid enkelt lokalporto; det sistnämnda vid dubbelt rikspporto). Med hänsyn till nu nämnda förhållanden synes man räkna högt, om man uppskattar den genomsnittliga delgivningskostnaden till 1 krona. Man har då tagit till en betydande marginal, inom vilken den merkostnad, som i ett relativt ringa antal fall kommer att uppstå, rimligen bör få rum.

Antalet förfallna mål år 1937 utgjorde 20 291. I dessa mål har man regelmässigt icke anledning räkna med mer än två delgivningar, nämligen stämningens delgivning med svaranden och delgivning med kåranden eller dennes ombud av kallelse till första inställelsen. Kostnaden per mål skulle alltså uppgå till 2 kronor och för hela denna grupp av mål tillhoppa 40 582 kronor. Antalet icke tvistiga mål utgjorde 18 987. Icke heller beträffande denna grupp torde man i regel behöva räkna med mer än två delgivningar, varför den totala kostnaden kan beräknas till 37 974 kronor. Delgivningskostnaderna för de två nu nämnda grupperna av mål torde alltså kunna uppskattas till sammanlagt 78 556 kronor. Nu kan det naturligtvis tänkas, att i några av dessa fall en tredje delgivning kan ifrågakomma, t. ex. om kårande, som företrädes av ombud, skall föreläggas att infinna sig personligen. Om man för att vara på den säkra sidan räknar med en dylik tredje delgivning så ofta som i vartannat mål, bör nyssnämnda kostnadsbelopp 78 556 kronor ökas med 19 639 kronor eller sålunda till 98 195 kronor. Härefter återstå de tvistiga målen. För dessas vidkommande är det givetvis omöjligt att utan

närmare undersökningar om genomsnittliga antalet vittnen m. m. med någon större grad av säkerhet beräkna delgivningskostnadernas storlek. Vad angår delgivning med parterna torde man emellertid ha anledning räkna med att kallelse till förhandling i stor utsträckning kommer att ske muntligen vid sammanträde inför rätten, varför särskild delgivning icke erfordras. I tvistiga mål lära parterna i det alldeles övervägande antalet fall komma att företrädas av advokater, och såsom förut påpekats uppstå därvid inga andra delgivningskostnader än portokostnaden. Med hänsyn till bl. a. nu angivna omständigheter torde man ha räknat mycket högt, om man uppskattar den genomsnittliga delgivningskostnaden per mål till 15 kronor. Eftersom antalet tvistiga mål år 1937 utgjorde 8 914 skulle kostnaderna efter denna beräkningsgrund uppgå till 133 710 kronor. De totala delgivningskostnaderna skulle sålunda med 1937 års siffror som utgångspunkt belöpa sig till 98 195 kronor + 133 710 kronor eller sålunda 231 905 kronor. Om lösen och stämpel nyssnämnda år utgått med nu föreslagna belopp, skulle emellertid — såsom av promemorian framgår — ha influtit minst 358 278 kronor mera än vad som nu faktiskt inflöt.

De nu gjorda beräkningarna äro naturligtvis i åtskilliga avseenden osäkra. Eventuella fel torde emellertid i icke ringa mån uppvägas därav, att om ett mål är av den omfattning, att många delgivningar erfordras, så lärer målet i allmänhet också kräva handläggning vid mer än två sammanträden, därav ett för förberedelse och ett för huvudförhandling, och i så fall komma ytterligare tilläggsavgifter att utgå.

Styrelsen har kommit till den uppfattningen, att de i promemorian föreslagna lösen- och stämpelbeloppen bestämts så högt, att en icke oväsentlig ökning av det allmännas inkomster skulle bli följden. Skäl saknas till en dylik ökning med åtföljande merbelastning av den rättssökande allmänheten.

Å andra sidan har styrelsen för *föreningen Sveriges häradsbövdingar* framhållit, att statens utgifter för delgivningar komme att omfatta icke blott själva delgivningskostnaden utan även den ökade personalkostnad som delgivningens ombesörjande medförde samt att någon avsevärdare sänkning av den beräknade merinkomsten följaktligen ej vore tillräddig.

Styrelsen för *svenska stadsförbundet* har anfört, att de nya taxorna med hänsyn till svårigheten att beräkna deras verkningar rimligen borde göras sådana att resultatet vid jämförelse med de nuvarande avgifterna bleve en tämligen god marginal till förmån för de nya. Den marginal de gjorda beräkningarna utvisade i fråga om lösen förefölle emellertid styrelsen vara tilltagen så snäv att risk för minskning av städernas lösenintäkter icke kunde anses utesluten. Skulle det t. ex. framdeles visa sig att svaranden mot vad som antagits i promemorian ej komme att begära domsutskrift i samma utsträckning som nu, kunde enbart av den anledningen överskottet lätt nog komma att förbytas till underskott. Styrelsen ville framhålla, att de höjningar av lösenavgifterna vid stadsdomstolarna som genomfördes 1943 icke givit full kompensation för dittills skedda öknningar i förvaltningsavgifterna samt att dessa utgifter sedan dess torde ha ökat ganska väsentligt. Det skulle därför vara föga rimligt om städernas inkomster av rättegångslösen nu komme att minskas. Å andra sidan förefölle en höjning av de föreslagna avgifterna vara från sociala synpunkter mindre lämplig. Styrelsen ansåge sig därför i stället böra förorda en sådan jämkning i rättegångsavgifternas fördel-

ning på staten och magistratsstäderna, att risken för minskning av de senares lösenintäkter bleve helt eliminerad.

Magistraten i Stockholm har likaledes ansett att avgifternas fördelning på stämpel och lösen borde ske på annat sätt än som föreslagits i promemorian. Härom har magistraten anfört följande:

Såsom norm vid bestämmandet av de nya rättegångsavgifterna har i promemorian angivits, att minskning ej bör inträda i det allmännas nuvarande inkomster härav. Avgifterna anses emellertid även böra täcka den kostnadsökning för det allmänna, som uppkommer på grund av att utgifterna för delgivning genom rättens försorg — med ändring av vad som nu stadgas i 33 kap. 26 § nya rättegångsbalken — förutsättas ej skola påföras vederbörande part i de särskilda målen. Enär delgivningarna antagas i regel komma att äga rum genom posten, skulle denna kostnadsökning även såvitt rör underrätterna i städerna i huvudsak falla å statsverket. Utgiftsökningen anses därför böra föranleda en däremot svarande ökning av statsverkets totala inkomster av stämpelmedel från underrätterna, varemot någon ökning av den totala inkomsten av lösen icke skulle inträda.

Enligt magistratens åsikt kan det ifrågasättas, huruvida — därest en ökning av rättegångsavgifterna överhuvud taget finnes böra komma till stånd — tillräcklig anledning föreligger att låta denna ökning komma allenast statsverket tillgodo i form av ökade inkomster av stämpel. Det torde nämligen vara uppenbart, att till följd av rättegångsreformen en avsevärd utgiftsökning för rättsvärden kommer att orsakas även städerna såväl i form av engångskostnader som beträffande de årliga utgifterna för domstolsorganisationen. Vad särskilt angår delgivningskostnaderna, är det ännu ovisst, i vilken utsträckning delgivningarna i framtiden komma att verkställas genom postverket och i vilken utsträckning det alltjämt kan visa sig erforderligt att anlita stämmingsmän. Därest stämmingsmän komma att anlitas i någon större utsträckning, medför detta givetvis ökade kostnader för städerna. Under alla omständigheter torde det förhållandet, att stämmingsmännen — vilkas avlöning åtminstone i Stockholm fastställts med hänsyn till att tjänsterna äro förenade med sportelinkomst för delgivningsuppdrag — i fortsättningen icke skola erhålla någon ersättning från allmänheten, medföra krav från dessa på ökning av den fasta lönen.

De i promemorian föreslagna nya taxorna hava framkommit med ledning av vissa beräkningar — av praktiska skäl begränsade till tvistemålen — rörande storleken av rättegångsavgifterna enligt det nuvarande och enligt det föreslagna beräkningssättet i mål av olika beskaffenhet och storleksgrad samt angående det allmännas sammanlagda inkomster av dessa avgifter enligt de två taxorna. Magistraten finner sig icke kunna med säkerhet bedöma, huruvida dessa beräkningar, vilka uppenbarligen icke kunnat grundas på en undersökning i detalj av de verkliga kostnaderna i olika mål utan närmast bygga på rättsstatistiken för ett antal år, kunna anses i allo riktiga och hållbara. Det torde sålunda vara anledning antaga, att den proportion mellan inkomsterna av lösen och av stämpel, som framkommer enligt i promemorian förekommande uppställningar — 75 procent å lösen och 25 procent å stämpel — icke helt motsvarar det verkliga förhållandet. En undersökning, som verkställdes beträffande vid Stockholms rådhusrätt under år 1945 influtna stämpel- och lösenavgifter för tvistemål, giver sålunda närmast vid handen, att av rättegångsavgifterna för detta år en något större del än som framkommer av promemorian utgör lösen, nämligen omkring 80 procent. Av uppställningarna i promemorian synes framgå, att därest den nu föreslagna

taxan tillämpats under de år, beräkningarna avse, löseninkomsten skulle hava blivit i huvudsak oförändrad under det att inkomsten av stämpel skulle hava ungefär fördubblats. I procent skulle avgifterna hava fördelat sig med ungefär 58 procent å lösen och omkring 42 procent å stämpel.

De nu anförda omständigheterna böra enligt magistrats förmenande leda till att en eventuell ökning av rättegångsavgifterna såvitt möjligt i samma proportion som hittills uppdelas på stämpel och lösen.

Liknande synpunkter ha framförts av *drättselnämnden i Stockholm* med vilken *Stockholms stadskollegium* instämt. Även *överståthållarämbetet* har, såsom förut nämnts, föreslagit en överarbetning i den av magistraten förordade riktningen.

I övrigt har i åtskilliga remissyttranden erinrats, att de föreslagna taxorna i stort sett komme att medföra ökade kostnader i mindre och medelstora mål, varemot de största målen komme att avsevärt förbilligas. Anmärkning häremot har framställts av *Göta hovrätt*, *Skånska hovrätten*, *vattenrättsdomarna vid Norrbygdens* och *Västerbygdens vattendomstolar*, *överståthållarämbetet*, *magistraten i Stockholm*, *föreningarna Sveriges härads hövdingar* och *Sveriges stadsdomare* samt *Sveriges advokatsamfund*.

Styrelsen för *advokatsamfundet* har — i anslutning till förslaget om en allmän sänkning av avgifterna — i nu förevarande hänseende anført bland annat följande:

Av än större vikt är emellertid spörsmålet om rättegångsavgifternas fördelning på å ena sidan stämningsansökningarna och å andra sidan domar och beslut av olika slag. Den ledande synpunkten härvid bör vara, att stämningsansökningar och icke tvistiga mål (växelmål, tredskomål och omedelbart medgivna käromål) belastas med så låga kostnader som möjligt. Till stöd för denna uppfattning kunna flera skäl anföras.

Till en början kan sålunda med fog göras gällande, att stämningsansökan i och för sig, liksom också handläggningen av de icke tvistiga målen, föranleder mycket ringa besvär för domstolen i förhållande till dess arbete i övrigt, varför det redan med hänsyn härtill är skäligt, att allenast en mindre avgift uttages av de rättssökande.

Det allra viktigaste skälet mot en fördyring av stämningskostnaderna och kostnaderna i icke tvistiga mål är emellertid av social natur. Såsom redan i olika sammanhang antytts förfaller ett mycket stort antal mål före första inställelsen (1937 över 40 % av alla mål). Anledningen härtill är utan tvivel i allmänhet den, att svaranden efter stämningen betalar omstämda beloppet. Härvid är svaranden praktiskt taget undantagslöst nödsakad att även ersätta stämningskostnaderna. Gör han icke detta, brukar kâranden fullfölja målet i fråga om kostnaderna, varvid svaranden jämväl förpliktas att ersätta kârandens inställelse och övriga kostnader. Även gruppen icke tvistiga mål är mycket betydande (1937 nära 40 % av samtliga mål). I dessa mål förpliktas svaranden så gott som utan undantag att ersätta kârandens kostnader. Även om de rättegångsavgifter, som i dessa grupper av mål uttagas, i första hand skola bäras av kâranden, komma de sålunda regelmässigt att i sista hand drabba svaranden. Att en gâldenâr icke betalar ostridig gâld förrän efter stämning eller t. o. m. dom, kan naturligtvis stundom bero på slarv eller tredska men har säkerligen oftast sin grund däri, att gâldenâren har ont om pengar och därför icke kan betala. Att på dessa gâldenârer, som ej sällan leva under betryckta förhållanden och dragas med betalningssvårigheter,

överbältra en högst betydande del av de rättegångsavgifter, vilka upptagas såsom bidrag till det allmännas kostnader för rättsskipningen, är i själva verket icke motiverat, detta så mycket mindre som dessa svarande icke genom några invändningar föranlett verklig tvist inför rätta.

De synpunkter, som nu anförts, ha närmast tagit sikte på svarandens intresse av att kostnader för stämning och kostnaderna i övrigt i icke tvistiga mål hållas så låga som möjligt. Att käranden har samma intresse ligger i öppen dag, enär han ofta måste räkna med möjligheten att svaranden saknar utmättningsbara tillgångar och ej heller kan förmås att göra upp. Höga avgifter för stämningsansökan och för dom i icke tvistiga mål kunna föranleda den som skulle behöva rättsskydd att avstå därifrån.

På grund av vad sålunda anförts måste styrelsen bestämt avstyrka, att stämpelavgift för stämningsansökan uttages med ens tillnärmelsevis så höga belopp som i promemorian föreslagits. Likaledes finner styrelsen en reduktion av den föreslagna grundavgiften för dom i förenklad form påkallad. En tredskodom skulle enligt förslaget enbart i stämpel och lösen kosta lägst 25 kronor, ofta 40 kronor, i stället för som nu i genomsnitt 12 kronor jämte delgivningskostnad. Den sistnämnda uppgår i allmänhet — när icke resa erfordras — till 2 kronor, i de tre största städerna 3 kronor, varför förslaget innebär en mycket betydande fördyring.

Styrelsen vill sålunda hemställa om sådan ändring av förslaget, att stämpelavgiften för stämningsansökan bestämmes till högst 3 kronor plus genomsnittliga kostnaden för två å tre delgivningar, det hela måhända något avrundat uppåt med hänsyn till att rättens arbete med granskning av stämningsansökan blir mera omfattande än nu och med hänsyn likaledes till rättens besvär med delgivningen. Det vill synas som om stämpelavgiften för stämningsansökan borde kunna i ett för allt enhetligt bestämmas till högst 6 kronor. Grundavgiften för dom i förenklad form synes i anslutning till vad i det föregående anförts lämpligen böra bestämmas till högst 9 kronor.

Sedan styrelsen härefter framhållit att ett genomförande av dess förslag i fråga om avgifterna för stämningsansökan och för dom i förenklad form måste medföra viss höjning av de övriga rättegångsavgifterna, har styrelsen uttalat att denna höjning lämpligen borde drabba dels grundavgiften för fullständig dom och dels tilläggsavgifterna för huvudförhandlingssammanträden, varjämte styrelsen vidare yttrat:

Den minsta höjningen bör läggas å grundavgiften, eftersom denna avgift alltid måste betalas även i enkla — ehuru tvistiga — mål. Avgiften för första sammanträdet för huvudförhandling bör kunna undergå en något större höjning; detsamma gäller i än högre grad om tilläggsavgiften för ytterligare sammanträden för huvudförhandling. Däremot synes det önskvärt att om möjligt undvika höjning av tilläggsavgiften för ytterligare sammanträden under förberedelsen, enär en för hög avgift i detta avseende kan vara ägnad att motverka strävanden att göra förberedelsen så fullständig som möjligt, innan huvudförhandling utsättes.

Slutligen vill styrelsen ifrågasätta, huruvida icke en differentiering av samma art, som i promemorian föreslagits med avseende å stämpeln till stämningsansökan, i stället borde komma till stånd beträffande de avgifter, som skola debiteras å domen. Vissa skäl kunna utan tvivel anföras för lägre avgifter i de familjerättsliga målen, till vilka böra hänföras jämväl mål om återgång av äktenskap. En viss differentiering av övriga mål med hänsyn till processföremålets värde ligger också nära till hands, t. ex. så att lägre av-

gifter utgå när processföremålets värde uppenbarligen icke uppgår till 500 kronor. Genomföres icke en dylik differentiering, komma de föreslagna avgifterna — vare sig styrelsens ändringsförslag följes eller ej — att bliva relativt betungande i mål om mindre värden, medan de stora processerna om avsevärda belopp i själva verket kunna bära betydligt högre avgifter.

Styrelsen för *häradsövdingföreningen* har gjort gällande, att mål som avskreves å första inställedagen bleve för hårt belastade genom förslaget. Det kunde beräknas att kåranden i dylikt mål för närvarande genomsnittligt finge betala 3 kronor för stämmingsresolution, 5 kronor för besväret med dess uttagande och översändande till stämmingsman samt 3 kronor 50 öre för delgivning, eller sålunda tillhoppa 11 kronor 50 öre. Med hänsyn härtill vore enligt styrelsens mening väl intet att erinra mot den stämpelavgift å 10 kronor som föreslagits skola utgå för stämmingsansökan i vissa mål av särskilt angiven beskaffenhet. Däremot ville styrelsen ifrågasätta lämpligheten av att i övriga avskrivna mål uttaga en stämpel av 25 kronor, vilket innebure en kostnadsökning till mer än det dubbla. Då det vid stämmingsansökningens ingivande icke vore möjligt att avgöra om målet komme att avskrivas, kunde emellertid en sänkning av stämpelavgiften i fråga om de avskrivna målen icke ske annat än i samband med att avgiften nedsattes för alla de mål som enligt förslaget skulle drabbas av den högre stämpeln. En lösning syntes styrelsen vara att stadga en enhetlig stämpel av 12 kronor för alla stämmingsansökningar. Statsverkets sammanlagda stämpelinkomst skulle då endast obetydligt understiga motsvarande inkomst enligt promemorians taxa, och då avgiften endast skulle med 50 öre överstiga parts nuvarande kostnad för ett måls anhängiggörande borde den icke kunna anses betungande.

Styrelsen för *stadsdomarföreningen* har anfört, att det uppenbarligen vore förenat med avsevärda vanskligheter att åstadkomma en rättvis och skälig avvägning av rättegångsavgifterna för olika mål. Det förefölle emellertid styrelsen som om avgifterna för vanliga tredscomål kommit att bli väl höga. Då ett sådant mål i regel endast avsåge att vinna en exekutionstitel, borde sammanlagda kostnaden vid domstolen ej överstiga 20 kronor. Jämväl i mål om hemskillnad eller äktenskapsskillnad, som upptoges efter gemensam ansökan eller vari käromålet medgäves, bleve enligt styrelsens uppfattning avgiften i flertalet fall för hög, även om det bleve tillåtet att utfärda domen i förenklad form. På grund av det anförda har styrelsen föreslagit, att avgiften för förenklad dom skall sättas till 10 kronor. Härutöver har styrelsen framhållit att rättegångsavgifterna syntes komma att bli alltför höga även i vissa andra enklare mål. För exempelvis ett äktenskapsskillnadsmål, vari tvisten endast gällde storleken av underhållsbidrag till ett barn, skulle, om parterna ansåge målet böra avgöras av fullsutten rätt, kostnaden bli $(10 + 25 + 20)$ 55 kronor. På grund härav kunde det efter styrelsens mening ifrågasättas, om man icke borde sänka grundavgiften för dom och möjligen tilläggsavgiften för huvudförhandling samt i stället införa en tilläggsavgift av 10—20 kronor för varje ark av domen utöver det första. Då det syntes kunna förutsättas att med nya rättegångsbalkens bestämmelser domar i svåra och invecklade mål

komme att bli av betydande längd, skulle domstolsavgiften därigenom mera komma att avpassas efter målets beskaffenhet.

Magistraten i Stockholm har likaledes betonat, att förslaget i fråga om äktenskapsmål och andra tvistemål av mindre storleksgrad komme att medföra en betydande kostnadsökning. I anslutning härtill har magistraten yttrat följande:

Av skäl som nu anförts bör enligt magistratens mening en omprövning av de föreslagna taxorna komma till stånd. Härvid torde en skälig nedsättning av stämpelavgifterna företagas. I fråga om lösenavgifterna bör en avvägning åstadkommas i syfte att minska kostnaderna för de mindre och medelstora målen. Detta skulle förslagsvis kunna ske genom att grundavgiften för dom i förenklad form nedsattes, att grundavgiften för dom i familjerättsligt mål eller mål som rör värde under 500 kronor sattes lika med avgiften för dom i förenklad form, även om den icke skreves i sådan form, samt att avgiften för utskrift av dom beträffande varje ark efter det första sattes högre än som föreslagits. Det kan även ifrågasättas, huruvida icke tilläggsavgift bör utgå icke blott för varje förberedelsesammanträde utöver det första och för varje sammanträde för huvudförhandling utan även, för den händelse sådant sammanträde kommer att äga rum under flera dagar, för varje dag sammanträdet pågår.

Även *överståthållarämbetet* har ifrågasatt, huruvida det icke, för åstadkommande av en mera rättvis gradering, kunde vara lämpligt att taga hänsyn ej blott till sammanträdenas antal utan även till deras längd.

Yrkande härom har framställts också av *Göta hovrätt*, som utvecklat sin ståndpunkt sålunda:

Enligt det utarbetade förslaget till ändringar i gällande lösentariff skall, då dom eller slutligt beslut utgives till käranden, kostnaden vara beroende av antalet sammanträden för förberedelse och huvudförhandling. Innebörden av denna bestämning är icke fullt klar. Sålunda kan det vara tveksamt, om det skall anses föreligga ett eller flera sammanträden för den händelse att under förberedelse göres uppehåll i förhandling för att part skall få tillfälle taga ställning till en uppkommen fråga eller eljest komplettera processmaterialet och uppehållet är av allenast kort varaktighet, så att handläggningen återupptages t. ex. vid en senare tidpunkt samma dag eller under nästföljande dag. Genom att innebörden av uttrycket »sammanträde» ej närmare fixerats, kan vidare ifrågavarande stadgande lätt giva anledning till en sådan tillämpning, att i de särskilt stora och arbetskrävande målen rentav uttages lägre avgift än i mindre mål, som kräva kortare handläggningstid. Det torde nämligen vara ganska naturligt att anse det som ett fortsatt sammanträde, om handläggningen av ett mål på grund av dettas vidlyftighet måste fortsättas under mer än en dag, medan å andra sidan, såsom nyss antytts, den meningen kan göras gällande, att ett uppskov — även efter kortvarig handläggning — från en dag till nästa i syfte att komplettera förberedelsen konstituerar två sammanträden. Hovrätten får hemställa om sådan jämkning av författningstexten, att berörda oklarhet undanröjes. Stadgandet bör därvid enligt hovrättens mening erhålla sådan utformning, att även skilda förhandlingar i ett mål under en och samma dag tagas i beräkning endast en gång vid fastställande av ifrågavarande avgift samt att förhandlingar under flera på varandra följande dagar i regel jämsställas med lika många sammanträden. För att undgå en obillig förhöjning av avgiften för det fall, att

mål handläggas under två sammanhängande dagar, dock ej sammanlagt under särskilt lång tid, torde i detta fall mera än ett sammanträde anses föreligga endast om handläggningen sammanlagt tagit i anspråk mer än en viss bestämd tid, t. ex. 2 à 3 timmar.

Hovrätten har dessutom föreslagit, att skriftväxling under förberedelse skall vid beräkning av domsavgift jämföras med ett muntligt förberedelse-sammanträde. Som skäl härför har hovrätten anfört, att kostnaden eljest komme att bli anmärkningsvärt låg i särskilt stora och besvärliga mål, t. ex. patenttvister och tvister rörande avtalstolkning. Det kunde nämligen förväntas att förberedelsen i dylika mål ofta bleve skriftlig. Om avgift uttoges endast för muntlig förberedelse, kunde detta för övrigt enligt hovrättens mening föranleda parter och advokater att påyrka skriftlig förberedelse i större utsträckning än som vore avsett.

Skånska hovrätten har särskilt framhållit att avgifterna syntes bli väl låga i de mycket stora målen där ett flertal sammanträden för förberedelse föregått huvudförhandlingen och där denna måhända tagit flera på varandra följande rättegångsdagar i anspråk. Hovrätten har därför ifrågasatt en höjning av tilläggsavgiften för varje förberedelsesammanträde utöver det första.

I detta sammanhang må också nämnas, att *vattenrättsdomarna vid Österbygdens* och *Söderbygdens vattendomstolar* hemställt att i mål rörande anstånd med fullbordande av företag, vartill medgivande lämnats enligt vattenlagen, grundavgiften för dom måtte sättas lägre än eljest, förslagsvis till 10 kronor.

Även från andra synpunkter än de förut berörda ha vissa jämkningar i fråga om avgiftsbeloppen påyrkats i remissyttrandena.

Sålunda har styrelsen för *föreningen Sveriges häradshövdingar* uttalat, att en ändring under alla förhållanden syntes erforderlig såvitt anginge bestämmelserna om tilläggsavgifter för sammanträden. Härom har styrelsen anfört följande:

Ett måls egenskap av att vara tvistigt kan knappast i och för sig sägas vara någon grund för att partens kostnader för erhållandet av ett rättsligt avgörande bör vara större än eljest skulle vara fallet. Både svårigheten att utreda ett mål, där de sakförhållanden varpå rättsanspråket grundas äro invecklade, och svårigheten att förebbringa bevisning synes utgöra omständigheter som i regel ej kunna läggas parterna till last. Vad särskilt angår tilläggsavgiften för förberedelsesammanträdena synes dessutom mot densamma kunna erinras, att den kan komma att motverka den fullständighet i utredningen vid förberedelsen som utgör en förutsättning för koncentrationen vid huvudförhandlingen och undvikandet av sådana överraskningsmoment vid denna som medföra uppskov med denna förhandling. Dessa avgifter äro även ägnade att komma parterna att föredraga skriftlig förberedelse framför muntlig. Förslaget om tilläggsavgifter för förberedelsesammanträden synes styrelsen därför om möjligt böra utgå.

Även i fråga om tilläggsavgifterna för sammanträden för huvudförhandling utöver det första synes tveksamt om de äro sakligt befogade, då väl anledningen till att flera sammanträden krävas ofta ej torde kunna härledas ur något parternas åtgörande av beskaffenhet att berättiga ett fördyrande av deras behov av rättsligt avgörande. Denna synpunkt synes i varje fall böra

medföra att tilläggsavgift endast beräknas för ny, men ej för fortsatt eller uppskjuten huvudförhandling och att den kompensation som en minskning av avgifterna för sammanträden för förberedelse kan anses kräva helt lägges på avgiften för första huvudsammanträdet.

Magistraten i Stockholm har ifrågasatt om det icke kunde vara skäligen att, när dom på begäran utskreves till målsägande i åklagarmål, uttaga endast samma kostnad som för avskrift i stället för att, såsom förutsatts i promemorian, påföra domen vanlig grundavgift av 25 kronor.

Även styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare och vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol* ha förordat en sänkning av lösenbeloppet för sådan dom eller transumt av dom som utskreves till icke lösningskyldig part. De ha dessutom påyrkat särskilda bestämmelser för de fall då deldom meddelades. Enligt stadsdomarföreningens styrelse borde i sådana fall deldomen endast beläggas med grundavgift. Vattenrättsdomaren har däremot föreslagit att lösen för slutdomen i stället skulle sänkas och utgå med 2 kronor för varje ark jämte tillägg för de sammanträden som förekommit efter deldomens meddelande.

De avgiftsbestämmelser som förordats beträffande ärenden vid under rätt ha föranlett erinran endast såvitt angår förslaget att skriftlig ansökan skall beläggas med stämpel av 5 kronor.

I denna del har *Svea hovrätt* anfört följande:

Enligt utkastet skola muntliga ansökningar i allmänhet icke föranleda att stämpelavgift uttages. Det kan alltså enligt det i utkastet föreslagna systemet förekomma att av två ansökningar med liknande innehåll den ena, som göres skriftligen, stämpelbelägges, under det att den andra, som framställes muntligen, är fri från avgift. Detta synes mindre följdriktigt, synnerligast som den muntliga ansökningen skall upptecknas och därför förorsakar domstolen mer besvär än den skriftliga. Det synes kunna ifrågasättas huruvida icke stämpelbeläggning av ansökningar kunde inskränkas till att avse antingen blott stämningsansökningar, som ju alltid skola göras skriftligen, eller ock alla sådana ansökningar, för vilka skriftlig form är föreskriven. Hovrätten, som velat påpeka ovannämnda inkonsekvens i det föreslagna systemet, anser sig emellertid ej bestämt böra förorda ett frångående av detta, som onekligen är praktiskt och enkelt i tillämpningen.

Styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* har yttrat:

I fråga om de egentliga rättegångsmålen, vilka anhängiggöras genom stämning, synes starka skäl tala för att viss avgift uttages redan vid målets anhängiggörande. Motsvarande gäller beträffande ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande samt konkursansökan. De i promemorian angivna skälen synes däremot icke eller i ringa mån kunna återopas då det gäller andra mål, som anhängiggöras genom ansökan, såsom hemskillnads- och äktenskapsskillnadsansökningar, samt egentliga ärenden. I flertalet av dessa mål och ärenden förekommer icke delgivning. Det inträffar även mycket sällan att dylika mål och ärenden förfalla före upptagandet. Några verkliga skäl att i dessa fall uttaga avgift redan vid anhängiggörandet synes därför ej föreligga. Mot den i promemorian föreslagna anordningen med stämpelbeläggning av skriftliga ansökningar synes kunna anföras att densamma till

sina konsekvenser torde vara ganska svåröverskådbara samt att det i de fall, då såväl muntlig som skriftlig ansökan är i lag medgiven, vilket ej sällan är fallet, måste synas principiellt oriktigt att uttaga stämpel för skriftlig ansökan, vilken uppenbarligen medför mindre arbete för domstolen, men icke någon avgift för muntlig ansökan. Härtill kommer att därest ansökningen stämpelbelägges den sammanlagda avgiften synes i flertalet fall bliva för hög. Styrelsen avstyrker förty förslaget härutinnan.

Även vad som föreslagits beträffande avgifter i överrätt har i huvudsak lämnats utan erinran.

Göta hovrätt har dock hemställt om motsvarande jämkningar i fråga om beräkningen av tilläggsavgifter som dem hovrätten förordat beträffande underrätts dom.

Skånska hovrätten har anmärkt, att förslaget komme att medföra en avsevärd fördyring i de fall då överretts dom på begäran utskreves till icke lösningskyldig part. Enligt hovrättens mening kunde det ifrågasättas, om skäl funnes att i dylika fall frångå den nuvarande ordningen enligt vilken parten endast hade att gälda samma belopp som för avskrift.

Slutligen må nämnas, att styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* ansett särskilda bestämmelser böra meddelas om rätt för befattningshavare vid stadsdomstol att av statsverket erhålla gottgörelse för sådan **minskning i sportelinkomst** som kunde föränledas av förslaget.

Härom har styrelsen anfört följande:

De beräkningar, som verkställets angående de ekonomiska verkningarna av de föreslagna ändringarna, torde enligt vad som ligger i sakens natur vara tämligen osäkra. Vilka ekonomiska följder ändringarna kommer att få i fråga om löseninkomsterna, kan icke med säkerhet bedömas. Vid stadsdomstolarna erhålla allttjämt ett flertal befattningshavare en väsentlig del av sin inkomst i form av sporter. Visserligen kan det förväntas att i åtskilliga av dessa fall sportlerna vid rättegångsreformens ikraftträdande skola hava indragits. Säkerligen komma dock åtminstone några av städernas domare vid angivna tid fortfarande att vara beroende av sportelinkomsten. Med hänsyn till de ovissa verkningarna av de förestående ändringarna synes nödvändigt, att därest det skulle visa sig att ändringarna medföra avsevärd minskning av befattningshavarnas sportelinkomster, compensation härför beredes vederbörande i likhet med vad som skett vid andra mera genomgripande ändringar i lösenförordningen. Då det nu icke kan beräknas, om och i vad mån dylik ersättning bör utgå, synes i övergångsbestämmelserna böra intagas ett stadgande om rätt till ersättning av statsverket efter prövning i varje särskilt fall.

De särskilda bestämmelserna i författningsutkastet.

Som jag förut nämnt föreslogs i promemorian, att de bestämmelser som ansetts böra meddelas rörande stämpelavgift för stämningssansökningar och vissa andra ansökningar, skulle införas i II kap. stämpelförordningen om stämpel till enskilda handlingar. I enlighet

härmed hade i det vid promemorian fogade utkastet till ändring i nämnda förordning under 8 § upptagits två nya rubriker av följande lydelse:

Ansökning om stämning i rättegång, se *Stämningsansökning*. Annan ansökning, varigenom mål eller ärende anhängiggöres vid domstol, skall, då den inkommer, förses med stämpel av 5 kronor. Därest ansökning om betalningsföreläggande göres muntligen, skall uppteckningen därav likaledes beläggas med stämpel i enlighet med vad nu sagts.

Vad sålunda stadgats angående stämpelbeläggning skall dock ej äga tillämpning å ansökning i ärende, som handlägges av inskrivningsdomare eller upptages i förmynderskaps- eller bouppteckningsprotokollet eller rör fråga om ändrade bestämmelser med avseende å villkorlig dom. Ej heller skall stämpel eljest läggas å ansökning om att bliva entledigad från visst uppdrag eller om handlings intagande i protokoll eller antecknings verkställande i register. Ansökning om fri rättegång är ock från stämpel fri.

Stämningsansökning i rättegång skall, då den inkommer till rätten, förses med stämpel av 25 kronor. Uppgår värdet av det, varom talan föres, uppenbarligen icke till 500 kronor eller avser den väckta talan hemskillnad, äktenskapsskillnad, barns börd, vårdnaden om barn eller underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken, skall dock stämpel utgå med endast 10 kronor. Vid beräkning av tvisteföremåls värde må hänsyn icke tagas till rättegångskostnad.

Förslaget att ansökning om betalningsföreläggande — i motsats till andra ansökningar — skall föranleda stämpelbeläggning, även om den gjorts muntligen, sammanhänger med vad som föreskrivits i lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande. Enligt denna lag må ansökning om betalningsföreläggande (nu »handräckning för fordran») göras skriftligen eller muntligen. Göres ansökningen muntligen, skall genom rättens försorg uppteckning därav ske i två exemplar. Borgenären eller hans ombud skall med sin underskrift vitsorda att uppteckningen är riktig. Sedan skall uppteckningen gälla som huvudskrift. Det ena exemplaret skall delgivas gäldenären och det andra tillsvidare kvarligga hos rätten. Om ansökningen lämnas obestridd, skall bevis därom, med förklaring att utmätning omedelbart må äga rum, tecknas på sistnämnda exemplar, som därefter skall utlämnas till borgenären för att av honom kunna användas som exekutionsurkund.

I fråga om de undantag som föreslagits från regeln om stämpelbeläggning av ansökningar i ärenden yttrades i promemorian, att vad inskrivningsärenden beträffade avgifterna för handläggningen alltjämt syntes böra påföras det bevis som utfärdades angående vidtagen åtgärd. Såvitt skriftliga ansökningar överhuvud komme till användning i dylika ärenden borde dessa följaktligen vara stämpelfria. Vad sålunda anförts ägde tillämpning även med avseende å ärenden rörande registrering av bouppteckning, bevakning av testamente eller inprotokollering av lösöreköpsavhandling. I övriga ärenden som nu upptoges i bouppteckningsprotokollet syntes andra avgifter än för protokollet över rättens slutliga beslut icke vara erforderliga. Detsamma gällde ärenden angående förmynderskap och godmanskap. I dessa åtnjötes

för övrigt redan nu frihet från eljest utgående stämpelavgifter. Av billighets-skäl hade vidare från stämpelplikt undantagits ansökning om åtgärd som avsåges i 11 eller 12 § lagen om villkorlig dom samt ansökning av den som förordnats till god man, syssloman eller dylikt att bli entledigad från uppdraget. Därjämte hade, på samma grunder som förut åberopats i fråga om ansökningar i boupptecknings- och testamentsbevakningsärenden, föreskrift om stämpelfrihet givits även beträffande andra ansökningar om handlings intagande i protokoll eller antecknings verkställande i register. Denna föreskrift kunde bland annat få betydelse med avseende å äktenskapsförord och uppgifter till spannmåls pantregistret. Bestämmelsen att ansökan om fri rättegång skulle vara fri från stämpel anslöte till gällande föreskrifter att protokoll över beslut i anledning av sådan ansökan i regel skulle utfärdas utan stämpel även om ansökningen avslagits.

Härutöver erinrades i promemorian att på grund av stadgandena i 19 § stämpelfrihet alltid komme att föreligga för kronan. I samband därmed framhölls att även annan kärande eller sökande tydligen borde befrias från stämpelavgift för ansökan, om han enligt bestämmelserna i 7 § ägde rätt att erhålla stämpelfria expeditioner. En föreskrift av denna innebörd hade också upptagits i utkastet såsom ett tillägg till 19 §.

Införandet av reglerna om stämpelbeläggning av stämningsansökningar och därmed jämförliga ansökningar hade vidare föranlett förslag om ändring även i 34 §. Enligt den nuvarande lydelsen av denna paragraf må handling, som är underkastad stämpel, i allmänhet icke mottagas, såvida ej stämpelavgiften omedelbart betalas. I promemorian framhölls emellertid, att vissa skäl kunde anföras mot att tillämpa denna regel beträffande de ansökningar som nu äro i fråga. Till utveckling härav anfördes, att det i sådana fall, då stämningsansökan måste göras inom viss tid för att talerätten icke skulle gå förlorad, stundom skulle framstå såsom alltför hårt att icke mottaga en ansökning som inkommit i rätt tid men icke därvid varit åtföljd av erforderliga stämpelavgifter. Som en lämpligare påföljd föreslogs därför, att felande belopp skulle uttagas genom indrivning. Det erinrades att denna ordning, på sätt framginge av andra stycket i paragrafen, redan för närvarande tillämpades i fråga om anmälan till fartygsregistret om köp av fartyg eller fartygslott. På grund av vad sålunda anförts hade i utkastet nyssnämnda bestämmelser i andra stycket rörande anmälan till fartygsregistret vidgats till att avse även ansökan i mål eller ärende vid domstol. I samband därmed hade de i samma stycke nu upptagna reglerna om indrivningsavgift jämkats i enlighet med eljest gällande föreskrifter angående sådana avgifter.

Med anledning av förslaget om ändrade bestämmelser rörande stämpel till expeditioner hade i tariffen i 3 § stämpelförordningen införts en ny rubrik, »Beslut, slutligt, i mål eller ärende vid domstol», samt omarbetning skett av rubrikerna »Dom» och »Protokoll, annat». I dessa delar skulle enligt utkastet tariffen erhålla följande lydelse.

I anslutning till de sålunda vidtagna ändringarna hade under rubriken »Utslag under rubrik» beträffande domstols utslag hänvisats till bestämmelserna om dom och slutligt beslut. Därjämte hade föreskrifterna om stämpel till kommunikationsresolution och resolution innefattande huvudsakligt beslut begränsats till att avse sådana resolutioner av annan myndighet än domstol. Såsom torde framgå av det tidigare anförda hade nämligen i promemorian förutsatts, att i allmänhet inga andra rättegångsavgifter skulle utgå än för stämningsansökan och dom eller slutligt beslut. I överensstämmelse härmed hade även rubriken »Stämning» ändrats till att avse blott offentlig stämning.

Utöver de ändringar för vilka sålunda redogjorts föreslogos i utkastet vissa jämkningar i stämpelförordningen av formell karaktär.

Dessa hänförde sig i första hand till den i 3 § intagna tariffen.

Rörande innebörden av förslaget i denna del anfördes i promemorian följande:

Enär de i 6, 7 och 17 §§ lagen den 12 maj 1933 om tvångsmedel i brottmål upptagna stadgandena angående översändande av avskrift av post- eller telegrafafförsändelse som tagits i beslag samt om skyldighet att meddela bevis rörande beslag och husrannsakan komma att ersättas av motsvarande föreskrifter i 27 kap. 12 och 13 §§ samt 28 kap. 9 § nya rättegångsbalken, ha bestämmelserna om stämpelfrihet för dylika avskrifter och bevis erhållit ändrad avfattning. Den rubrik som avser bevis angående domstols beslut om ersättning av allmänna medel åt vittnen och upplysningsvis hörda personer m. fl. har förenklats i anslutning till lydelsen av 17 kap. 14 § nya rättegångsbalken. Vidare har stadgandet om stämpelfrihet för bevis å dom eller utslag, huruvida däremot är vädjat, fått utgå. Sedan skyldigheten att vid fullföljd av talan förete vadebevis avskaffats, synes nämligen anledning ej längre föreligga att bibehålla detta stadgande. Rubriken »Utdrag av dombok eller protokoll» har med hänsyn till den ändrade innebörd termen dombok erhållit i nya rättegångsbalken ändrats till att avse allenast protokollsutdrag. Slutligen har, i anslutning till vissa av nya rättegångsbalken föranledda ändringar i konkurslagstiftningen, en mindre jämkning vidtagits i rubriken angående kungörelse om egendomsavträde eller om inledande av offentlig ackordsförhandling.

I övrigt hade lydelsen av 7 § jämkats på ett par punkter. De däri omförmälda lagarna om handräckning åt utländsk domstol och om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ skola nämligen vid nya rättegångsbalkens ikraftträdande ersättas av nya lagar med något ändrade rubriker.

Slutligen föreslogs en ändring i 20 §. Denna paragraf innehåller bestämmelser om förfarandet då någon vill återfå stämpelavgift som uttagits med begagnande av dubbla beläggningsstämplar. Ansökan därom skall, inom viss tid från det stämpelbeläggningsrum, göras i hovrätten. Över hovrättens beslut må, enligt paragrafens nuvarande lydelse, besvär anföras under villkor och i den ordning 30 kap. äldre rättegångsbalken stadgar i fråga om

fullföljd av talan mot hovrätts slutliga utslag i dit fullföljt tvistemål eller ärende rörande penningar eller sådant som kan skattas i penningar. I promemorian framhölls, att efter äldre rättegångsbalkens upphävande tvekan syntes kunna uppstå, huruvida nämnda fullföljdsstadgande skulle anses innefatta en hänvisning till nya rättegångsbalkens regler om fullföljd genom revisionsansökan eller till föreskrifterna om besvär över hovrätts beslut. I utkastet hade därför stadgandet i fråga ersatts med en bestämmelse att beträffande talan mot hovrättens avgörande skulle gälla vad i nya rättegångsbalken vore stadgat om talan mot beslut i mål som väckts vid underrätt. Detta innebure att rättsmedlet liksom hittills skulle vara besvär samt att reglerna om prövningstillstånd i 54 kap. 9—12 §§ nya rättegångsbalken skulle lända till efterrättelse med avseende å besvären.

Det utkast till ändring i *Lösenförrordningen* som fogats vid promemorian upptog i första hand åtskilliga ändringar i den i § 3 intagna tariffen. I denna tariff hade sålunda — i den mån utrymme därför överhuvud förefunnits — vidtagits motsvarande omarbetningar som i 3 § stämpelförrordningen. Därjämte hade som ny rubrik införts »Uppteckning av muntlig ansökan om betalningsföreläggande» med lösen av 2 kronor. Slutligen hade, i anslutning till nya rättegångsbalken och därav föranledda ändringar i 11 kap. 80 § vattenlagen, jämkningar skett i bestämmelserna angående lösen för bevis om handlings intagande i underdomstols protokoll och för vissa underrättelser enligt vattenlagen.

Bestämmelserna i § 8 hade uteslutits såsom delvis stridande mot föreskrifterna i nya rättegångsbalken.

I § 10 hade införts ett nytt första stycke, vari stadgats skyldighet för klagande, klagande eller sökande vid domstol att utlösa dom och slutligt beslut samt protokoll i vad det innefattade sådant beslut eller gällde ärende vari endast vore fråga om bevisupptagning eller eljest ej meddelades slutligt beslut. I samband därmed hade tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna om lösningskyldighet begränsats till annan myndighet än domstol. Beträffande skälen för dessa ändringar yttrades i promemorian:

Såsom anförts i den allmänna motiveringen bör framdeles någon skyldighet att utlösa domstols protokoll i regel icke föreligga. I stället bör lösningsplikten avse rättens dom eller slutliga beslut. För det fall att slutligt beslut upptagits i protokoll torde emellertid lämpligen böra föreskrivas skyldighet att lösa transumt av protokollet. Dessutom måste beaktas, att vissa ärenden förekomma i vilka något avgörande av rätten överhuvud icke påkallas. Som exempel kunna nämnas testamentsvittnesförhör samt inskrivning av lag enligt förmynderskap. I dylika fall torde det alltjämt böra åligga vederbörande intressent att lösa protokoll i samma omfattning som nu.

Under § 12 hade i andra stycket upptagits föreskrift av innebörd att lösningskyldighet icke skulle föreligga med avseende å beslut om måls avskrivande på grund av karendens utevaro å första inställeledagen. Därjämte hade i fjärde stycket stadgats, att den som ansökt om fri rättegång eller munt-

ligen anmäلت vad icke skulle vara skyldig att utlösa beslut varigenom ansökningen avslagits eller anmälan avvisats.

I §§ 13 och 15 hade vidtagits formella jämkningar motsvarande dem som föreslagits vid 3 och 7 §§ stämpelförordningen.

Slutligen hade bestämmelserna i §§ 16 och 17 om tiden för tillhandahållande av expeditioner och om rätt att återfå ingivna handlingar underkastats en genomgripande omarbetning i anslutning till bestämmelserna i nya rättegångsbalken.

I fråga om yttranden må här nämnas följande.

Vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol har ansett, att undantag från regeln om stämpelbeläggning av ansökningar borde göras även beträffande ansökning i vattenmål. Enligt hans uppfattning föreläge inte skäl att avgiftsbelägga sådan ansökning.

Vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol har anfört, att de föreslagna stämpelavgifterna för å ena sidan stämningsansökningar och å andra sidan andra ansökningar ej stode i lämpligt förhållande till varandra såvitt anginge vattenmål. Som exempel härpå kunde anföras, att enligt förslaget ansökan om tillstånd till jämväl ett större vattenbyggnadsföretag skulle stämpelbeläggas med endast 5 kronor medan en sakägares stämningsansökan enligt 2 kap. 24 § andra stycket vattenlagen, avseende oförutsedd skada av samma företag, skulle beläggas med stämpel av 25 kronor om tvisteföremålets värde uppginge till 500 kronor eller mera.

Skånska hovrätten, statskontoret och styrelsen för *föreningen Sveriges häradshövdingar* ha avstyrkt den föreslagna ändringen i 34 § stämpelförordningen samt föreslagit att underlåtenhet att erlægga föreskriven stämpelavgift för stämningsansökan eller annan ansökan skall föranleda samma påföljd som i allmänhet, d. v. s. att handlingen icke får mottagas.

Styrelsen för *häradshövdingföreningen* har utvecklat sin ståndpunkt sålunda:

Några olägenheter av nuvarande bestämmelser hava icke försports. Aningen har sökanden råd att betala avgiften och bör då också göra det eller också kan han erhålla fri rättegång. Förhållandet synes likartat med de fall då part för att bevaka sin rätt har att erlægga fullföljdsavgift. Att av andra skäl än ekonomiska undanröja verkningarna av parts försummelse att iakttaga de former varav hans talan är beroende torde knappast överensstamma med hittills allmänt tillämpade grundsatser. De i förslaget åberopade skälen skulle för övrigt med samma fog kunna anföras i fråga om exempelvis ingivande av äktenskapsförord, lösöreköpskontrakt m. fl. enskilda handlingar, där dock utvägen att erhålla fri rättegång icke står sökanden till buds. Bestämmelsen rörande indrivningar av avgift för anmälan om överlåtelse av fartyg eller fartygslott torde ej kunna analogivis åberopas, då grunden för densamma torde vara, att det allmännas intresse av att registrering av överlåtelsen ifråga sker, är större än intresset av att avgiften erlägges.

Under nu anförda förhållanden kan det icke anses rimligt att för tillmötesgående av en försumlig part belasta domstolars och andra myndigheters personal med ett arbete vars omfattning ej står i rimligt förhållande till behovet av en sådan åtgärd. Med den allmänna avfattning, som bestämmelsen

givits i utkastet, kan man ej heller förbise att antalet fall då stämpelavgift ej efter tillsägelse erlägges, kan komma att vida överstiga de fall, för vars skull bestämmelsen enligt utkastet skulle vara önskvärd. Det är uppenbart, att den obetydliga indrivningsavgift, varmed partens kostnad för underlåten stämpelbetalning skulle komma att ökas, icke kan beräknas hava någon som helst betydelse för frekvensen av fall av försummad betalning.

Göta hovrätt har anfört, att med hänsyn till den rättsförlust part i vissa fall kunde lida, om stämningsansökan icke mottoges, sådan ansökan ej borde omedelbart avvisas, därest föreskriven avgift icke erlades. Emellertid ville hovrätten ändock förorda en ändring av förslaget på denna punkt. Det lämpligaste syntes vara, att rätten förelade parten att inom viss tid inbetala felande belopp vid påföljd att ansökningen eljest komme att avvisas.

Hovrätten har vidare ansett uttrycklig föreskrift böra meddelas om tillämpning av den lägre stämpeln å 10 kronor jämväl i mål om enskilt åtal, vari ej yrkats skadestånd med minst 500 kronor, ävensom i mål angående tvist, huruvida man och kvinna äro genom äktenskap förenade med varandra, eller angående återgång av äktenskap.

Slutligen har hovrätten hemställt, att i 20 § stämpelförordningen måtte vidtagas ytterligare en ändring utöver den som föreslagits i promemorian. Härom har hovrätten anfört följande:

Det remitterade förslaget innefattar viss omarbetning av 20 § stämpelförordningen i syfte att även efter rättegångsreformen besvär skall bibehållas såsom rättsmedel vid talan mot hovrätts avgöranden i mål angående debitering i sådana fall, då dubbla beläggningsstämplar komma till användning. Förslaget i denna del tillstyrkes av hovrätten. Advokatfiskalsämbetet vid hovrätten har i detta sammanhang jämväl upptagit frågan om ändrad reglering av sättet för fullföljd av talan till hovrätt i liknande mål. Ämbetet har därvid förordat, att det nuvarande ansökningsförfarandet ersättes av talan genom besvär i överensstämmelse med vad redan nu gäller i fråga om arvs- och gåvoskatt. Det måste enligt hovrättens mening anses önskvärdt, att talan i de sinsemellan likartade mål, som nu angivits, föres enligt samma regler. Detta blir efter ikraftträdandet av den nya rättegångsordningen desto angelägnare, som därvid besvärs- och ansökningsförfarandena komma att skilja sig även därutinnan, att besvär skola av part ingivas till den myndighet, vars beslut överklagas, medan ansökan enligt allmänna regler skall inlämnas till hovrätten. Vid valet mellan besvärs- och ansökningsförfarandena synes det förra vara att föredraga, enär detta även eljest ingår i det allmänna systemet för fullföljd i hovrätt. På dessa skäl får hovrätten tillstyrka bifall till advokatfiskalsämbetets förslag i förevarande del.

Med anledning av förslaget att stämpeln skulle sättas till olika belopp alltefter tvisteföremålets värde har *magistraten i Stockholm* erinrat, att hur denna bestämmelse än formulerades, gränsfall tydligen kunde uppkomma där frågan ställde sig tveksam.

Svea hovrätt har anmärkt, att föreskrifterna om stämpelbeläggning av stämningsansökningar och andra ansökningar icke vore fullt tydliga. I vissa fall kunde sålunda tvekan uppkomma, huruvida en ansökan vore av det slag att därigenom ett mål anhängiggjordes. Så syntes vara fallet beträffande ansökan om måls återupptagande och ansökan om återvinning. Även stad-

gandet att ansökning skulle beläggas med stämpel då den inkomme syntes kunna giva anledning till viss osäkerhet. Innan stämpelbeläggning skedde borde väl rimligen prövas, om icke ansökningen till sin beskaffenhet vore sådan att den omedelbart skulle avvisas.

Härutöver har hovrätten anfört följande:

En till domstol ställd ansökan kommer i allmänhet att kvarbliva hos domstolen. I de säkerligen ofta förekommande fall då stämpelbeläggning av ansökningen icke kommer att ske i närvaro av sökanden, kan denne ej kontrollera att stämpelbeläggningen sker på riktigt sätt. Särskild kontroll av statligt organ kommer ej heller att äga rum. Det är vidare i utkastet ej förutsatt att sökanden skall erhålla kvitto på det inbetalade stämpelbeloppet. En på sådant sätt anordnad avgiftsuppbörd är enligt hovrättens mening ur säkerhetssynpunkt otillfredsställande. Därest det föreskrevs att ansökningar skulle beläggas med dubbel beläggningsstämpel, skulle vinnas att sökanden erhöle för sådant fall föreskrivet kvitto samt att redovisning av inbetalade medel skedde genom insättning å tjänstepostgirokonto och vore underkastad kontroll av myndighet. Emellertid är måhända användandet av dubbla beläggningsstämplar i detta fall onödigt omständligt. Med hänsyn till den kontrollmöjlighet som förefinnes genom att vid en domstol i regel flera tjänstemän komma att taga befattning med inkomna ansökningar torde särskilda kontrollbestämmelser kunna undvaras. Däremot synes sökanden böra erhålla kvitto å stämpelbeloppet. Föreskrift härom torde böra intagas i stämpelförordningen. I kvittot synes ansökningens beskaffenhet på lämpligt sätt böra angivas, så att därav framgår att rätt stämpelbelopp — för stämningens ansökan 10 eller 25 kronor och för annan ansökan 5 kronor — uttagits.

Styrelsen för *föreningen Sveriges stadsdomare* har ansett bestämmelserna om avgifter för slutligt beslut böra förtydligas. Av förslaget framginge icke klart, om det vore meningen att för transumt av protokoll, innefattande slutligt beslut, skulle, utöver avgift för själva beslutet, även utgå de för protokoll föreskrivna avgifterna. Om detta vore avsett, borde det tydligt utsägas. Enligt styrelsens mening borde emellertid i dylika fall särskild protokollavgift icke uttagas.

Vidare har styrelsen anfört, att principen att inga andra rättegångsavgifter skulle utgå än för stämningens ansökan samt dom eller slutligt beslut borde genomföras i något större utsträckning än som skett i promemorian. Sålunda syntes avgiftsplikten för sådana expeditioner som offentlig stämning och kallelse å aktiebolags borgenärer kunna utan olägenhet slopas. Den skyldighet som nu i vissa fall förelåge för part att gälda portokostnad för kallelse — t. ex. i konkurs och ärende angående dödsbos avträdande till förvaltning av boutredningsman — borde upphöra, och tjänstebrevsrätt medgivas för alla å tjänstens vägnar utfärdade kallelser och meddelanden. För övrigt syntes det för genomförandet av berörda princip vara erforderligt att för domstolarnas del upphäva det i 3 § stämpelförordningen meddelade stadgandet att för expedition som ej vore särskilt nämnd skulle utgå stämpel med en krona. I stället borde, på motsvarande sätt som i lösenförordningen, meddelas särskilda bestämmelser i fråga om sådana nu ej uppräknade bevis m. m. för vilka stämpel alltså skulle utgå.

Styrelsen har också anmärkt, att motsvarande stämpelfrihet som åtnjötes av häktad borde tillkomma den som vore intagen å fångvårdsanstalt, sinner-sjukhus, skyddshem eller alkoholistanstalt.

Skånska hovrätten har yttrat följande:

I tariffen under 3 § i lösenförordningen har i utkastet upptagits en ny rubrik med lydelsen: Uppteckning av muntlig ansökan om betalningsföreläggande. Avgiften har föreslagits skola utgå i form av lösen med två kronor. I 2 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden föreskrives, att då ansökan göres muntligen, skall, i den mån det erfordras, uppteckning därav ske. Med hänsyn härtill torde rubriken ändras till att omfatta uppteckning av ansökan överhuvud.

Slutligen ha i åtskilliga remissyttranden framställts erinringar av olika slag mot vad som föreslagits beträffande tiden för expeditioners tillhandahållande och parternas rätt att återfå ingivna handlingar.

Framställningar om avgiftsfrihet för förundersökningsprotokoll.

I det yttrande över promemorian som avgivits av styrelsen för *Sveriges advokatsamfund* har styrelsen förklarat sig anse, att protokoll angående förundersökning i brottmål eller därmed jämförlig polisundersökning borde i viss utsträckning kunna erhållas gratis. Härom har styrelsen anfört följande:

Enligt 23 kap. 21 § sista stycket nya rättegångsbalken äger den misstänkte eller hans försvarare på begäran erhålla avskrift av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Om denna bestämmelse skall kunna fylla sitt syfte, är det nödvändigt, att sådan avskrift utlämnas utan kostnad. Advokat är skyldig att mottaga förordnande som offentlig försvarare. Detta uppdrag kan han icke fullgöra utan tillgång till förundersökningsprotokollet. Av nu anförda skäl hemställer styrelsen om uttrycklig föreskrift, att sådan avskrift, som nu avses, skall vara fri från stämpel och lösen.

Enligt 23 kap. 22 § nya rättegångsbalken är förundersökning enligt nämnda kapitel icke erforderlig i vissa mindre brottmål. Nyssnämnda regel om frihet från stämpel och lösen bör gälla även med avseende å avskrift av polisförhöringsprotokoll eller polisrapport, som i sådana fall upprättats och som, sedan åtal beslutats, begäres av den misstänkte eller hans försvarare.

Ofta lärer en åklagare finna anledning att till målsäganden eller annan utlämna avskrift av upprättat förundersökningsprotokoll eller polisrapport. Detta kan t. ex. vara nödvändigt för målsägandetals förberedande av åklagaren och även för komplettering av utredningen i ansvarsfrågan. Styrelsen hemställer om föreskrift att jämväl i detta fall avskrift må utlämnas utan stämpel och lösen.

Ett uttalande i samma riktning har gjorts av styrelsen för *föreningen Sveriges landsfiskaler*.

Sedermera har till chefen för justitiedepartementet inkommit en framställning i ämnet från *processnämnden*. I denna framställning erinras till en början, att förundersökningsprotokoll i brottmål (polisprotokoll) i stämpel- och lösenhänseende syntes vara att hänföra under rubriken »Protokoll; annat,

som eljest utgives,» samt följaktligen skulle beläggas med en avgift av en krona i stämpel och två kronor i lösen för varje ark. I fortsättningen anföres bland annat:

Vid tillämpningen av Kungl. cirkuläret den 13 oktober 1944 (nr 712) angående anpassning av det processuella förfarandet vid underrätterna efter principerna i rättegångsbalken den 18 juli 1942 har, enligt vad processnämnden erfarit, på många håll ovisshet uppstått huruvida den misstänkte eller hans försvarare ägde att utan avgift utfå sådant protokoll. Vissa myndigheter ha ansett bestämmelserna utgöra hinder för att till den misstänkte eller hans försvarare utan avgift utlämna protokoll även i fall då det för försvarets förberedande och utförande ansetts nödvändigt att försvararen haft tillgång till protokoll. Andra myndigheter ha i dylika fall utlämnat protokoll utan avgift med den motiveringen att utlämnandet icke skett på begäran från försvarets sida utan på undersökningsledarens eget initiativ. I vissa fall har frågan lösts på det sättet att protokollen »utlånats» till försvararen, därvid det från början varit underförstått att protokollen icke behövde återlämnas.

Det synes processnämnden önskvärt, att den nu behandlade frågan tages under övervägande i samband med övriga ändringar i stämpelförordningen och expeditionslösenförordningen, som föranledas av processreformen. Den skiftande praxis, som för närvarande råder på detta område, torde icke i längden böra få bestå. Processnämnden vill för sin del förorda den lösningen att förundersökningsprotokoll utlämnas till den misstänkte eller hans försvarare utan avgift. Nämnden anser det för brottmålsförfarandet enligt nya rättegångsordningen vara av synnerlig betydelse att försvararen alltid i god tid före huvudförhandlingen erhåller tillgång till förundersökningsprotokollet. Endast härigenom skapas förutsättningar för att försvaret förberedes och utföres på ett sådant sätt att målets behandling kan koncentreras till ett enda rättegångstillfälle. Om förundersökningsprotokollet belägges med avgift, kommer den misstänkte säkerligen att i många fall underlåta att lösa det samma.

De förslag i fråga om rättegångsavgifter, som framlagts i den i det före-
gående omnämnda promemorian, ha i första hand betingats av de ändrade *Departements-
chefen.*
reglerna för protokollföring i underrätt. De skäl som anförts för att skyldigheten att gälda rättegångsavgifter ej längre bör anknytas till protokollen synas mig övertygande. Jag ansluter mig också till tanken att dylika avgifter, åtminstone tillsvidare, alltjämt skola uttagas i form av stämpel och expeditionslösen. I vissa remissyttranden har anförts, att en särskild avgiftsförfattning borde utfärdas för domstolarna, vilken endast skulle upptaga ett slags avgifter i stället för både lösen och stämpel samt därutöver innefatta fullständiga regler om tiden för expeditioners tillhandahållande, underrättelsers avsändande till andra myndigheter o. s. v. Från andra håll ha önskemål framställts om sammanslagning av lösen- och stämpelförordningarna samt om en allmän översyn av de däri meddelade föreskrifterna. Även för egen del vill jag framhålla det önskvärda i att nämnda förordningar snarast möjligt ersättas med enhetliga och mera överskådliga bestämmelser. Härför erfordras emellertid en omfattande utredning, som icke kan medhinnas före den dag då nya rättegångsbalken skall träda i kraft. Ej heller

torde det vara lämpligt att vad som är av betydelse för domstolarna nu utbrytes och upptages i en särskild författning. Detta skulle nämligen kräva en omarbetning av så genomgripande natur att den icke bör ske utan samband med en mera allmän revision.

Vad närmare beträffar ordningen för avgifternas uttagande tillstyrker jag den i promemorian förordade lösningen att avgiftsplikten främst skall anknytas till rättens dom eller slutliga beslut samt att vid underrätt dessutom skall uttagas ett mindre belopp vid rättegångens inledande. Mot detta förslag har i yttrandena icke gjorts annan anmärkning än att två av rikets vattensrättsdomare avstyrkt dess genomförande för vattendomstolarnas del. Det torde emellertid icke böra ifrågakomma att vid dessa domstolar tillämpa ett annat system än vid de allmänna domstolarna.

Även förslaget att den första avgiften vid underrätt skall uttagas genom stämpelbeläggning av ingiven ansökan medan endast lösen skall utgå för underrättens avgörande synes mig praktiskt och i övrigt lämpligt. Därigenom minskas avsevärt olägenheten av avgiftsbestämmelsernas uppdelning på två skilda författningar. Överståthållarämbetet har ansett, att en omkastning härvidlag borde ske så att det belopp som skall betalas i samband med anhängiggörandet i stället uttages i form av lösen. Enär i många fall någon expedition icke kommer att utfärdas i nämnda sammanhang, skulle emellertid en sådan ordning svårligen kunna genomföras.

Som allmän utgångspunkt för bestämmandet av de nya avgifternas storlek har i promemorian angivits att någon minskning ej borde ske i statsverkets eller städernas inkomster. Denna ståndpunkt synes mig böra godtagas. I detta sammanhang är särskilt att märka att processreformen torde komma att medföra en ökning av de allmänna kostnaderna för domstolsväsendet. Icke minst för städernas del skulle det därför uppenbarligen framstå såsom föga berättigat att sänka de lösenbelopp som uttagas av de rättssökande. I promemorian har föreslagits att rättegångsavgifterna skola fastställas så, att täckning kan erhållas även för de särskilda utgifter som uppkomma för delgivning genom rättens försorg. Till detta förslag har Kungl. Maj:t redan tagit ståndpunkt i annat sammanhang. Genom proposition (nr 188) till innevarande års riksdag har sålunda framlagts förslag till lag om ändring i nya rättegångsbalken, innebärande bland annat, att part i allmänhet icke skall vara skyldig att utgiva kostnad för delgivning som ombesörjes av rätten. Därvid har förutsatts att utgifterna för dylika delgivingar i stället skola slås ut på samtliga mål genom lämplig höjning av stämpel- och lösenavgifterna.

I vissa remissyttranden har gjorts gällande att även med sålunda angivna utgångspunkter beloppen borde kunna sättas lägre än som skett i promemorian.

Enligt de i promemorian verkställda beräkningarna — som hänföra sig endast till tvistemål vid underrätterna — skulle de föreslagna taxorna för dessa måls vidkommande medföra en ökning av lösenintäkterna med närmare 20 000 kronor och en stegring av stämpeluppbörden med bortåt 300 000 kronor om

året. Frågan huruvida skäl förefinnas för en sådan ökning står, såsom styrelsen för Sveriges advokatsamfund framhållit, i sammanhang med spörsmålet till vilket belopp det allmännas nya utgifter för delgivningar böra uppskattas.

Det framstår såsom uppenbart, att städernas kostnader för officialdelgivningar komma att bli jämförelsevis små. Nya direkta utgifter torde i stort sett uppstå allenast i de fall då stämmingsman måste anlitas för delgivningens verkställande. Man lär kunna räkna med att behov därav endast i ringa utsträckning kommer att föreligga vid stadsdomstolarna. Av 12 kap. 14 § och 33 kap. 21 § nya rättegångsbalken följer, att när part hos rätten uppgivit ombud, delgivning i allmänhet kan ske med ombudet. Sådan delgivning torde i flertalet fall kunna verkställas på det sättet, att den ifrågavarande handlingen översändes till ombudet i vanligt brev med begäran om erkännande av mottagandet. Jag erinrar att enligt 33 kap. 25 § nya rättegångsbalken advokats skriftliga erkännande av delgivning med honom skall gälla såsom fullt bevis om delgivningen. I den mån nämnda form för delgivning ej anses betryggande torde i städerna vanligen kunna anlitas delgivning genom postverket i den särskilda ordning varom föreskrifter komma att meddelas på administrativ väg. På grund av bestämmelserna i 33 kap. 8 § nya rättegångsbalken kommer nämligen i regel detta delgivningssätt att kunna användas även om den sökte ej vistas i sitt hem vid de tider då posten brukar utbäras. Beträffande stämning kan visserligen s. k. surrogatdelgivning enligt sistnämnda lagrum i allmänhet icke tillämpas, men denna svårighet lär ofta kunna undanröjas genom att delgivningsförsändelsen adresseras till den söktes arbetsplats i stället för till hans bostad.

Även med beaktande av vad sålunda anförts torde det emellertid knappast finnas utrymme för en generell sänkning av de i promemorian föreslagna lösenbeloppen. Jag vill i detta sammanhang erinra, att det beräknade lösenöverskottet delvis hänför sig till häradsrätterna och alltså icke i sin helhet skulle komma städerna till godo. Därjämte må anmärkas, att medan enligt promemorian regeln om kostnadsfri delgivning icke skulle tillämpas om delgivningen verkställdes i utlandet eller skedde genom kungörelses införande i tidning, tillräcklig anledning icke ansetts föreligga att meddela avvikande bestämmelser för dessa fall.

För statsverkets del har man i främsta rummet att räkna med ökade avgifter till postverket för tjänsteförsändelser. Vidare bör beaktas, att delgivning genom stämmingsman säkerligen måste tillgripas oftare på landet än i stad samt att sådan delgivning i glesbebyggda trakter kan komma att draga avsevärda kostnader. Det får alltså anses befogat att företaga en väsentligt större höjning i fråga om stämpelavgifterna än med avseende å lösen. Emellertid torde det icke vara erforderligt att beträffande stämpel vid underrätterna gå fullt så långt som förordats i promemorian. Det stämpelöverskott som beräknats uppkomma vid dessa domstolar bör enligt min uppfattning redan i och för sig kunna tåla en viss reduktion. Därtill kommer att de nya avgiftsbestämmelser som föreslagits för överrätternas del kunna beräknas

medföra en avsevärt större ökning av stämpeluppbörden vid hovrätterna än som kräves för att täcka delgivningskostnaderna där. Med hänsyn härtill och då någon sänkning av överrättsavgifterna icke synes påkallad, torde i stället en ytterligare nedsättning böra göras i fråga om stämpelavgiften för stämningensansökan vid underrätt.

I samband med angivandet av de allmänna riktlinjer för avgifternas fastställande, som jag redan berört, har i promemorian uttalats att man borde söka anpassa kostnaderna i varje särskilt mål efter handläggningens omfattning. Till vinnande av detta syfte har föreslagits, att avgiften för stämningensansökan skall sättas lägre än eljest i vissa mål samt att avgiften för dom skall uppdelas i dels en fast grundavgift och dels tilläggsavgifter för sammanträden för muntlig förhandling. Grundavgiften har angivits lägre för de fall då domen utfärdas i förenklad form. Såvitt tvistemålen angår kan detta förekomma då fråga är om treskodom eller dom, varigenom kärandens talan bifalles på grund av svarandens medgivande eller överrätt fastställer lägre rätts dom.

I åtskilliga remissyttranden har erinrats att förslaget, trots den differentiering som sålunda förordats, komme att leda till en fördyring av de mindre målen och en minskning av kostnaderna i de större. Särskilt har anmärkts, att vanliga enkla kravmål som avgjordes genom treskodom vid första rättegångstillfället ej borde belastas med så höga kostnader som förutsatts i promemorian. Även beträffande tvistiga mål om obetydliga värden samt äktenskapsmål och andra familjerättsliga mål har förslaget ansetts medföra obilliga resultat. Å andra sidan har framhållits att de stora processerna om avsevärda belopp kunde bära betydligt högre avgifter än som föreslagits.

Det är ett naturligt önskemål att rättegångsavgifterna i det särskilda fallet så nära som möjligt anpassas efter den omfattning vari domstolens tid och arbetskrafter tagas i anspråk. Ganska starka skäl tala även för att genomföra en differentiering på grundval av tvisteföremålets värde och målens olika bärkraft i övrigt. Emellertid bör också tillses att avgiftsbestämmelserna ej bli för vidlyftiga eller invecklade. Framför allt böra sådana stadganden undvikas som kunna ge upphov till tveksamhet om hur stämpel- och lösenbeloppen rätteligen skola beräknas. Detta utgör enligt min uppfattning ett vägande skäl mot att göra avgifterna beroende av tvisteföremålets värde. Såsom Stockholms magistrat framhållit kan det stundom vara förenat med avsevärda svårigheter att bestämma detta värde. En uppdelning efter värdegränser kan för övrigt ej medföra tillfredsställande resultat, om ej gruppernas antal göres tämligen stort och skillnaden dem emellan jämförelsevis obetydlig. Eljest kan den olika behandlingen av näraliggande gränsfall lätt komma att te sig stötande. Liknande betänkligheter möta mot varje annat särskiljande på grundval av målens beskaffenhet. Sålunda kunna visserligen de familjerättsliga målen sägas bilda en grupp för sig, men den närmare gränsdragningen erbjuder i praktiken avsevärda svårigheter. I detta sammanhang vill jag också framhålla att familjerättsmålens relativt ringa ekonomiska bärkraft icke så mycket beror på processföremålets natur som

därpå att parterna ofta tillhöra de mindre bemedlade befolkningslagren. Behovet av billig process i dylika mål synes därför snarare böra tillgodoses enligt reglerna om fri rättegång än genom tillämpning av särskilda nedsatta avgiftstaxor.

På grund av vad sålunda anförts kan jag icke ansluta mig till det av advokatsamfundets styrelse framställda förslaget om lägre avgift för dom i vissa slags mål. Ej heller synes det mig lämpligt att, på sätt skett i promemorian, genomföra en uppdelning efter sådana linjer av stämpelavgiften för stämningsansökan. Sistnämnda avgift torde för övrigt kunna sättas så låg att behovet av differentiering bortfaller.

I fråga om domsavgiftens anpassande efter målets storlek och handläggningens omfattning tillstyrker jag i princip den i promemorian förordade lösningen med grundavgift och särskilda tilläggsavgifter för sammanträden. Göta hovrätt har ansett att tilläggsavgift borde utgå även för skriftväxling under målets beredande. Tillräckliga skäl synas mig emellertid icke föreligga att taga hänsyn till sådan skriftväxling, vilken i allmänhet torde bereda domstolen föga besvär. Vad närmare angår storleken av nu ifrågavarande avgifter delar jag uppfattningen att kostnaderna i vanliga tredskomål böra hållas så låga som möjligt. Grundavgiften för dom i förenklad form torde därför böra sättas lägre än som föreslagits. Även beträffande grundavgiften för annan dom torde en jämkning vara påkallad. En bättre avvägning synes kunna vinnas, om avgiften sänkes för första arket men däremot höjes väsentligt för varje följande ark. Såsom styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare framhållit lär nämligen under den nya rättegångsordningen domen bli längre ju mera invecklat målet varit. Det må även framhållas, att en beräkning efter sådana grunder medför mindre rubbning med avseende å kostnaderna i vattenmål. Slutligen torde — i enlighet med vad som förordats i flera remissyttranden — tilläggsavgifterna för sammanträden böra utformas så, att visst belopp beräknas för varje dag då sammanträde hållits, med undantag dock för första sammanträdesdagen för förberedelse. Att på sätt Göta hovrätt föreslagit därvid göra undantag för det fallet, att sammanträde som pågått under två dagar likväl sammanlagt varat endast några få timmar, kan enligt min mening icke anses erforderligt. Det bör nämligen knappast ifrågakomma att påbörja en förhandling av denna omfattning så sent, att den ej hinner slutföras samma dag.

Till frågan, hur avgiftsbeloppen närmare skola bestämmas, återkommer jag vid behandlingen av innehållet i författningsutkast. Jag övergår nu till detta ämne.

De nya bestämmelserna om stämpel till ansökningar böra tydligen upptagas i 8 § stämpelförordningen.

För stämningsansökan torde böra fastställas en enhetlig stämpel av 10 kronor. Med en sådan avgift lära statsverkets anspråk på gottgörelse för delgivningskostnader bli skäligen tillgodosedda och för parterna kan beloppet ej anses betungande.

Som förutsättning för stämpelbeläggning av annan ansökan än stämningssansökan har i promemorian angivits att ansökningen sker skriftligen samt att därigenom ett mål eller ärende anhängiggöres vid rätten. Det har emellertid även föreslagits att uppteckning av muntlig ansökan om betalningsföreläggande skall vara likställd med skriftlig ansökan. Svea hovrätt har anmärkt, att dessa regler ledde till otillfredsställande resultat i sådana fall, då sökanden hade val rätt mellan skriftligt och muntligt ansökningsförfarande. På grund härav har hovrätten ifrågasatt, om icke andra ansökningar än stämningssansökningar borde lämnas fria eller i varje fall stämpelbeläggas endast när skriftlig form för ansökningen vore föreskriven. Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare har ansett stämpelplikten vid sidan av stämningssansökan böra omfatta endast konkursansökan samt ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande. För egen del tillstyrker jag den i promemorian föreslagna ordningen. Denna är, såsom Svea hovrätt också framhållit, praktisk och enkel i tillämpningen, och den omständigheten att kostnaderna för förfarandet i allmänhet komma att bli lägre vid muntlig än vid skriftlig ansökan synes mig icke böra tillmätas avgörande betydelse. Det avsteg från huvudregeln som föreslagits beträffande muntlig ansökan om betalningsföreläggande torde, såsom framgår av det förut anförda, vara väl motiverat av den särställning sådan ansökan även i övrigt intager.

Även såvitt angår stämpelavgiftens storlek i nu åsyftade fall — 5 kronor — samt reglerna om frihet från stämpel för ansökan i vissa ärenden kan jag i huvudsak ansluta mig till vad som föreslagits i promemorian. Vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol har ansett stämpelfrihet böra stadgas jämväl med avseende å ansökan i vattenmål. Till stöd härför skulle visserligen kunna anföras att enligt lagen den 20 december 1946 (nr 839) om ändring i vattenlagen kostnaderna för officialdelgivning i vattenmål skola bestridas av parterna och icke av det allmänna. Det oaktat synas mig emellertid övervägande skäl tala för att också i dessa mål stämpelbelägga den handling varigenom rättegången inledes. Jag anser mig alltså icke böra biträda förslaget att ansökan i vattenmål skall vara fri från stämpel. I stället förordar jag med hänsyn till beskaffenheten av dessa mål att stämpelavgiften för dylik ansökan sättes 5 kronor högre än eljest, eller således till samma belopp som jag föreslagit i fråga om stämningssansökan. Därigenom undviks den av vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol påtalade olägenheten att kostnaden skulle bli mindre i ansökningsmål än i stämningssmål.

Beträffande författningstextens avfattning har Svea hovrätt anført, att tvekan syntes kunna uppstå, huruvida en ansökan om återvinning eller återupptagande skulle anses medföra att ett mål bleve anhängiggjort. Med anledning härav vill jag framhålla, att enligt nya rättegångsbalken återvinningsförfarandet är att betrakta som en fortsättning av det ursprungliga målet. Detsamma gäller sådan handläggning som sker efter ansökan om måls återupptagande.

Samma hovrätt har vidare funnit viss osäkerhet kunna föranledas av be-

stämnelsen att stämningsansökan och annan ansökan skall beläggas med stämpel då den inkommer till rätten. Enligt hovrättens mening borde stämpelbeläggning ej ske, om ansökningen funnes böra omedelbart avvisas. I detta hänseende vill jag erinra, att ett beslut om avvisning icke hindrar att en rättegång på grundval av ansökningen ändock kan komma till stånd. Om beslutet överklagas, kan detta leda till återförvisning eller sådan hänvisning till behörig domstol som omförmäles i 10 kap. 20 § och 19 kap. 11 § nya rättegångsbalken. Särskilt med hänsyn härtill bör enligt min uppfattning stämpelavgift uttagas även för ansökan som genast avvisas. Om något formligt avvisningsbeslut icke meddelas utan parten under hand får återtaga ansökningen, torde emellertid, i enlighet med den praxis som brukar tillämpas i inskrivningsärenden, stämpelbeläggning kunna underlåtas.

Som jag förut nämnt torde stämningsansökningar framdeles endast sällan komma att utlämnas till kåranden för delgivning. Även andra ansökningar torde oftast komma att få kvarligga hos rätten. I regel kommer parten följaktligen icke att kunna utöva någon kontroll över att stämpelbeläggning av ansökningen behörigen ägt rum. Med hänsyn härtill kunde det ifrågasättas om icke en annan kontrollmöjlighet borde tillskapas, t. ex. genom föreskrift om skyldighet att använda dubbla beläggningsstämplar. För att en sådan föreskrift skall bli fullt effektiv torde emellertid krävas att en avskrift av de förteckningar som skola föras över inkomna mål och ärenden insändes till hovrätt eller annan myndighet för granskning. Detta skulle enligt min mening vara alltför betungande. Man torde därför få nöja sig med den garanti som vinnes genom att inkomna ansökningar i regel bli föremål för behandling av flera olika befattningshavare vid domstolen. Svea hovrätt har föreslagit att i stämpelförordningen skall stadgas skyldighet att lämna sökanden kvitto å sådant stämpelbelopp som nu är i fråga. Härigenom ökas dock icke möjligheten till kontroll av att stämpelbeläggning verkligen äger rum, utan man vinner allenast att parten kan skydda sig mot oberättigade krav på dubbelbetalning. Något behov av att meddela särskilda föreskrifter i sådant syfte synes emellertid knappast föreligga. Att kvitto skall lämnas om parten begär det ligger i sakens natur.

På sätt framhållits i promemorian bör tydligen frihet från stämpel för ansökan äga rum i samma utsträckning som enligt 7 § stämpelförordningen gäller beträffande stämpel till expeditioner. Mot det föreslagna tillägget till 19 § har jag följaktligen intet att invända.

I detta sammanhang vill jag erinra, att bestämmelser om stämpelfrihet förekomma även annorstädes än i 7 § stämpelförordningen. Enligt lagen om arbetsdomstol är sålunda part vid denna domstol berättigad till avgiftsfria expeditioner. I analogi härmed torde även stämningsansökning vid arbetsdomstolen böra vara fri från stämpel. Uppenbart är vidare, att stämpelbeläggning av ansökningar ej böra äga rum vid de s. k. förvaltningsdomstolarna. I fråga om dessa böra för övrigt de nya avgiftsreglerna överhuvud icke tillämpas. På grund av vad sålunda anförts torde föreskrift böra med-

delas att med »domstol» skall förstås allenast allmän domstol samt domstol i jorddelningsmål och vattenmål.

Vad slutligen beträffar frågan om påföljd för underlåten stämpelbetaling synas mig de bestämmelser som förordats i denna del icke innefatta tillräckliga garantier mot missbruk. De skulle dessutom lätt kunna medföra att domstolar och indrivningsmyndigheter oskäligt betungades. Enligt min uppfattning bör den påföljd som i allmänhet är stadgad för underlåtenhet att betala stämpel till enskild handling — nämligen att handlingen icke må mottagas — utan olägenhet kunna tillämpas även beträffande stämningsansökningar och därmed jämförliga ansökningar. Den fara för rättsförlust som i promemorian åberopats såsom skäl häremot torde icke böra tillmätas avgörande betydelse. Såsom styrelsen för föreningen Sveriges häradsbövdingar påpekat föreligger redan nu en motsvarande risk i åtskilliga fall, t. ex. då fråga är om inteckning, äktenskapsförord eller lösöre köpsavhandling. Den som ej är i stånd att betala avgiften, kan ju också erhålla befrielse. På grund av vad sålunda anförts förordar jag, att 34 § stämpelförordningen bibehålles vid sin nuvarande lydelse.

I fråga om avgifterna för dom och slutligt beslut har jag redan uttalat min anslutning till tanken att dessa avgifter vid underrätt helt skola utgå såsom lösen. En viss förenkling av författningstexten skulle kunna vinnas, om samma grundsats tillämpades för överrätternas del. Då lösen vid överrätterna alltid skall redovisas till statsverket och uttagas genom stämpelbeläggning, skulle det dock te sig föga naturligt att låta de viktigaste avgiftsbestämmelserna för dessa domstolar få sin plats i lösenförordningen. Detta skulle också innebära att föreskrifterna i ämnet finge sökas på annat håll än där befattningshavarna äro vana att finna dem. Jag tillstyrker därför förslaget att avgifterna för överrätternas avgöranden fortfarande skola ha formen av stämpel.

Vad avgifternas storlek beträffar förordar jag, att vid underrätt grundavgiften för dom i förenklad form bestämmes till 10 kronor. I fråga om annan dom bör enligt min mening grundavgiften utgöra 20 kronor för första arket och 15 kronor för varje följande ark. De tilläggsavgifter som skola utgå då domen utgives till kändanden torde böra fastställas till 10 kronor för varje sammanträdesdag för förberedelse utöver den första samt 20 kronor för första huvudförhandlingsdagen och 40 kronor för varje följande dag då sammanträde för sådan förhandling ägt rum. På sätt föreslagits i promemorian bör dock tillika föreskrivas, att tilläggsavgift ej må beräknas för huvudförhandling som hålles i omedelbart samband med förberedelsen.

Bestämmas avgiftsbeloppen i enlighet med det sålunda anförda, komma kändandens kostnader — om hänsyn tages även till stämpeln för stämningsansökningen — att i ett vanligt tredskomål uppgå till $(10 + 10)$ 20 kronor. Ett mål som är tvistigt men likväl på grund av parternas samtycke avgöres av en lagfaren domare ensam vid huvudförhandling i omedelbart samband med förberedelsen kommer normalt att draga en sammanlagd kostnad av

(10 + 20) 30 kronor. Erfordras huvudförhandling inför fullsuttan rätt, kommer kostnaden att uppgå till (10 + 20 + 20) 50 kronor om domen omfattar ett ark, till 65 kronor om den sträcker sig in över ännu ett ark o. s. v.

Förslaget kan beräknas medföra, att den sammanlagda lösenintäkten av domsutskrifter kommer att överstiga den nuvarande inkomsten av protokollslösen i rättegångsmål med ungefärligen samma belopp som skulle blivit fallet enligt den i promemorian förordade taxan. Såvitt nu kan bedömas torde det icke förefinnas någon risk för att sådana befattningshavare som alltjämt åtnjuta sportler skola få vidkännas någon minskning i denna inkomst. Skulle det framdeles visa sig, att sådan minskning likväl inträder, torde få upptagas till övervägande huruvida icke vederbörande i särskild ordning bör beredas skälig kompensation.

I några remissyttranden har gjorts gällande, att underrätts dom eller transumt därav som utskrivs till icke lösningsskyldig part borde likställas med avskrift eller i allt fall utlämnas mot lägre lösen än den eljest gällande grundavgiften. Detta förslag skulle emellertid leda till en icke obetydlig minskning i städernas löseninkomster, och jag har därför ej ansett mig böra upptaga detsamma. Jag erinrar om att lösenavgiften för underrätts protokoll för närvarande är lika hög vare sig protokollet utgives till käranden eller till annan part.

Vidare ha yrkanden framställts om nedsättning av avgifterna i sådana fall då först deldom och sedan slutdom meddelas. Med anledning härav må framhållas, att det redan i promemorian torde ha varit förutsatt, att i dylika fall tilläggsavgifter för sammanträden som debiterats på deldomen skulle avräknas vid beräkning av lösen för slutdomen. Detsamma bör för övrigt gälla då flera domar eljest meddelas i ett mål ävensom då rätten före målets avdömande meddelat beslut, varigenom talan till viss del avvisats. Till förebyggande av tvekan torde ett uttryckligt stadgande böra meddelas härom. Tillräckliga skäl att dessutom medgiva nedsättning även av grundavgiften för ettdera eller båda avgörandena synas mig däremot icke föreligga.

Ej heller torde det vara erforderligt att, på sätt påyrkats av vattenrättsdomarna vid Österbygdens och Söderbygdens vattendomstolar, sätta grundavgiften lägre än eljest i vissa ansökningsmål enligt vattenlagen.

Vad beträffar underrätts slutliga beslut torde annan ändring ej påkallas i förslaget än att grundavgiften för varje ark utöver det första bör höjas till 5 kronor och att tilläggsavgifter böra utgå icke för sammanträden utan i stället för sammanträdesdagar. Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare har anfört, att särskilda bestämmelser syntes erforderliga för de fall, då slutligt beslut intagits i protokoll och utskrift meddelades i form av transumt av protokollet. Enligt styrelsens mening borde i dessa fall endast beslutsavgift och icke tillika protokollsavgift utgå. För min del anser jag den omständigheten att ett slutligt beslut intagits i protokoll alltid böra medföra att såväl sedvanlig protokollsavgift som beslutsavgift uttages. För att tydligt utmärka detta bör författningstexten på denna punkt avfattas något annorlunda än som föreslagits.

Vid överrätt synes avgiften för dom i förenklad form lämpligen böra sättas till 25 i stället för föreslagna 30 kronor. För annan dom förordar jag en grundavgift av 35 kronor för första arket och 15 kronor för varje följande ark. Tilläggsavgifterna torde böra utgå med 15 kronor för varje dag då sammanträde hållits för målets beredande samt med 30 kronor för första dagen och 50 kronor för varje följande dag då sammanträde för huvudförhandling ägt rum. Beträffande slutligt beslut torde böra vidtagas motsvarande jämkningar som jag förordat i fråga om sådant beslut av underrätt.

De sålunda angivna reglerna för stämpelbeläggning av överrätts avgörande böra dock enligt min uppfattning tillämpas endast när parten är skyldig att lösa expeditionen. Som Skånska hovrätten framhållit lär anledning saknas att frånga den för överrätterna nu gällande föreskriften, att utslag som utgives till icke lösningskyldig part skall behandlas såsom avskrift.

Vad beträffar de övriga spörsmål som berörts i promemorian och remissyttrandena vill jag framhålla följande.

Jag tillstyrker att skyldigheten för kärke, sökande eller klagande att lösa expedition i huvudsak begränsas till dom och slutligt beslut samt protokoll, såvitt det innefattar slutligt beslut. Avgiften för annat protokoll torde i enlighet med vad som föreslagits i författningsutkasterna böra sättas lika med den, som gäller för avskrift, även när protokollet utgives till part. Förelägganden, kallelser och andra dylika expeditioner böra i allmänhet vara avgiftsfria. Såvitt angår sådana expeditioner som omförmälas i § 10 fjärde stycket lösenförordningen torde dock avgiftsplikten tills vidare böra bibehållas. Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare har i sitt yttrande över promemorian ifrågasatt, om icke skyldigheten att gälda stämpel och lösen för offentlig stämning och kallelse å aktiebolags borgenärer borde upphöra. Frågan härom står emellertid icke i omedelbart samband med processreformen, och tillräckliga skäl synas mig icke föreligga att ändock upptaga den i förevarande sammanhang.

Ej heller torde det vara anledning att — på sätt jämväl ifrågasatts i sistnämnda yttrande — nu ingå på frågan om upphävande av Kungl. brevet den 18 mars 1864 att portofrihet ej äger rum för vissa meddelanden i konkurs. Vad angår underrättelser i ärenden om dödsbos avträdande till förvaltning av boutredningsman har någon motsvarande föreskrift icke meddelats. Dylika underrättelser lära alltså redan nu kunna sändas såsom tjänstebrev.

Styrelsen för stadsdomarföreningen har också gjort gällande, att grundsatsen om avgiftsfrihet för flertalet expeditioner i rättegång ej låte sig genomföra utan att man ur stämpeltariffen uteslöte rubriken »Expedition, som icke här ovan är särskilt nämnd». En sådan ändring torde dock icke vara erforderlig. Såsom allmän förutsättning för att en expedition skall kunna stämpelbeläggas lär nämligen gälla att någon begärt eller eljest är skyldig att lösa expeditionen. I den mån sådan skyldighet ej längre föreskrives kommer stämpelplikten alltså automatiskt att bortfalla.

Med hänsyn till vad som stadgats i 19 § lagen den 20 december 1946 (nr

804) om införande av nya rättegångsbalken torde det likaledes vara överflödigt att, i enlighet med vad styrelsen jämväl förordat, i detta sammanhang uttryckligen föreskriva att avgiftsfriheten för häktad skall avse även den, som i annan ordning berövats sin frihet.

Enligt lagen den 20 december 1946 (nr 808) om lagsökning och betalningsföreläggande skall rätten, då ansökan om betalningsföreläggande göres muntligen, »mot stadgad avgift» låta verkställa uppteckning av ansökningen i två exemplar. I överensstämmelse härmed har i utkastet till förordning om ändring i lösenförordningen såsom ny rubrik i tariffen under § 3 införts »Uppteckning av muntlig ansökan om betalningsföreläggande» med lösen av 2 kronor. Skånska hovrätten har erinrat, att rubriken borde ändras till att omfatta uppteckning av muntlig ansökan överhuvud. Denna hemställan anser jag mig dock icke böra biträda. Förslaget är nämligen helt betingat av de särskilda regler som gälla för uppteckning av ansökan om betalningsföreläggande. Då det icke torde vara avsett att lösen av 2 kronor skall utgå för båda exemplaren av sådan uppteckning, torde emellertid en formell jämkning böra vidtagas i stadgandet.

Vid sidan av de nya bestämmelserna om rättegångsavgifter ha i promemorian föreslagits vissa ändringar av formell karaktär i syfte att få till stånd en närmare överensstämmelse med föreskrifterna i nya rättegångsbalken. Bland annat har framlagts förslag till sådan jämkning i 20 § stämpelförordningen att därav framgår att jämväl efter processreformens genomförande talan mot hovrätts beslut i anledning av ansökan om återbekommande av erlagd stämpelavgift skall föras genom besvär. Göta hovrätt har hemställt om föreskrift att anspråket redan i hovrätten skall framställas genom besvär i stället för genom ansökan. Jag delar hovrättens uppfattning att en sådan ändring skulle medföra vissa fördelar. Då frågan emellertid torde kräva närmare övervägande, har jag likväl ej ansett mig böra upptaga den till prövning i förevarande sammanhang.

Däremot kan jag i huvudsak tillstyrka de yrkanden som framställts om avgiftsfrihet för protokoll angående förundersökning i brottmål och därmed jämförliga anteckningar. Såsom styrelsen för Sveriges advokatsamfund framhållit torde bestämmelsen i 23 kap. 21 § nya rättegångsbalken, om rätt för den misstänkte eller hans försvarare att på begäran erhålla avskrift av protokoll eller anteckningar från förundersökningen, ej kunna fylla sitt syfte om icke avskriften kan utbeaktas utan kostnad. Även såvitt angår de anteckningar, som förutsatts skola föras vid polisutredningen i sådana fall då förundersökning i egentlig mening icke erfordras, är det uppenbarligen angeläget att den misstänkte eller försvararen kan erhålla dem gratis. Den inkomstminskning som kan uppkomma för det allmänna, om avgiftsskyldigheten eftergives i nu berörda fall, torde icke bli synnerligen stor och lär delvis komma att uppvägas genom att utskriften kan göras på billigare papper och utan iakttagande i övrigt av de särskilda föreskrifter som gälla beträffande avgiftsbelagda expeditioner. På grund av det anförda förordar jag, att bestämmelser om avgiftsfrihet för protokoll och avskrifter av nu ifråga-

varande slag upptagas i 3 § stämpelförordningen och § 15 lösenförordningen. Undantaget från avgiftsplikten torde dock endast böra avse den misstänkte och hans försvarare. Beträffande målsägande eller tredje man torde tillräckliga skäl för befrielse icke föreligga. Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har anfört att en åklagare ofta kunde finna anledning att i utredningens intresse utlämna avskrift av förundersökningsprotokoll eller polisrapport till målsägande eller annan. I samband därmed har styrelsen hemställt om föreskrift att frihet från expeditionsavgifter skall föreligga jämväl i dylika fall. Med anledning härav vill jag även i detta sammanhang erinra, att ersättning för en expedition kan utkrävas allenast om mottagaren begärt utskrift eller eljest är skyldig att lösa den. Även utan särskilt stadgande torde alltså vara uppenbart, att varken stämpel eller lösen skall utgå för förundersökningsprotokoll som utlämnas på undersökningsledarens eget initiativ.

Till de förslag som i promemorian framlagts i fråga om tiden för tillhandahållande av domstolarnas expeditioner och rätten att återfå ingivna handlingar är jag för dagen ej beredd att taga slutlig ståndpunkt. Jag torde få tillfälle att senare återkomma till detta spörsmål.

I den mån annat ej framgår av det förut anförda tillstyrker jag i sak de i promemorian framlagda förslagen. Även utformningen av författningstexten lär i stort sett kunna godtagas. På vissa punkter torde dock redaktionell jämkning böra vidtagas.

Ändringar med anledning av nya aktiebolagslagen.

I den förut omförmälda *promemorian* med utkast till ändringar i stämpel- och lösenförordningarna på grund av processreformen anmärktes, att vissa jämkningar i bestämmelserna om expeditionsavgifter vid domstolarna borde företagas även med anledning av nya aktiebolagslagen. Sålunda borde kallelser och kallelsebrev, som föranleddes av ansökning att få verkställa vinstutdelning eller fusion, jämsättas med kallelser och kallelsebrev i anledning av ansökning om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital. Detta föranledde ändring i 3 § stämpelförordningen samt §§ 3 och 10 lösenförordningen. I samband därmed borde de hänvisningar till vissa paragrafer i aktiebolagslagen som sistnämnda lagrum för närvarande innehölle underkastas redaktionell jämkning.

Patent- och registreringsverket har i skrivelse till Konungen den 7 februari 1947 framhållit, att nya aktiebolagslagen medförde vissa nyheter i fråga om expeditioner från registreringsmyndigheten.

I nämnda skrivelse har patent- och registreringsverket till en början anfört, att de expeditioner, som enligt gällande aktiebolagslag utfärdades av ämbetsverket i ärenden, där sökande funnes, vore bevis om registrering av bolag (123 §), bevis om registrering av beslut rörande ökning eller nedsättning av aktiekapital och rörande ändring av bolagsordning (124 §) samt under rättelse om vägrad registrering (122 §). Härutöver förekomme expeditio-

ner, som ämbetsverket utfärdade antingen ex officio, exempelvis anmaning till bolag (33 §) eller anmälan hos rätten (125 §), eller på särskild begäran, exempelvis bevis rörande behörigheten att företräda bolag (»firmabevis»), utdrag ur aktiebolagsregistret, avskrift av hos ämbetsverket förvarade handlingar och diariebevis. För expeditioner, som utfärdades på särskild begäran, uttoges avgifter enligt de allmänna reglerna i stämpel- och lösenförordningarna. Expeditioner, som ämbetsverket utfärdade ex officio, vore enligt sakens natur avgiftsfria.

Patent- och registreringsverket har vidare framhållit, att i jämförelse med vad som för närvarande gällde ifrågakomme enligt 1944 års aktiebolagslag expeditioner i ytterligare en del ärenden, som ämbetsverket hade att handlägga på ansökan eller anmälan. Stiftare av aktiebolag hade sålunda att hos ämbetsverket ansöka om stiftelsehandlingarnas godkännande för registrering av bolaget, varvid ansökningen och stiftelsehandlingarna skulle inlämnas i två exemplar. Vägrades godkännande, skulle beslutet därom tillställas stiftarombudet (190 § 1 mom. första stycket). Meddelades godkännande, skulle ena exemplaret av ansökningen och stiftelsehandlingarna med åtecknat bevis om godkännandet tillställas stiftarombudet (190 § 1 mom. andra stycket). På motsvarande sätt skulle på ansökan om godkännande av teckningslista eller kungörelse rörande beslut att öka aktiekapitalet eller av styrelsens ökningsbeslut, varvid jämväl vissa yttranden och berättelser skulle inlämnas, vid vägran bolaget tillställas beslutet därom och vid bifall till bolaget återställas de godkända handlingarna med åtecknade bevis om godkännandet (190 § 2 och 3 mom.). I 194 § andra stycket första punkten föreskrevs utfärdande av bevis i motsvarande fall som avsåges i 124 § i 1910 års aktiebolagslag samt därutöver bevis i ärenden rörande beslut om upphörande av likvidation och återupptagande av bolags verksamhet samt beslut om fusion och om sammanläggning av aktier. Enligt nämnda lagrum skulle det ena av i ärendet ingivna två exemplar av protokollsavskrift och för visst fall annan handling fördes med bevis om registreringen. Enligt 193 § femte stycket i 1944 års lag skulle för visst fall ena exemplaret av stiftelseurkunden och enligt 194 § andra stycket andra punkten huvudskriften av vissa i samband med beslut om ökning av aktiekapital inlämnade berättelser och andra handlingar fördes med påskrift att de företetts i ärende. De expeditioner, som i följd härav i nu förevarande avseende ifrågakomme enligt 1944 års aktiebolagslag, kunde sammanfattas sålunda: bevis om registrering, tecknat å ordning för aktiebolag (193 § fjärde stycket); bevis om registrering, tecknat å protokoll om beslut angående ändring i bolagsordningen (194 § andra stycket); annat i 194 § avsett bevis om registrering; bevis om godkännande, som avses i 190 §; påskrift, varom förmäles i 193 § femte stycket eller 194 § andra stycket; under rättelse angående beslut om vägrat godkännande enligt 190 § eller om vägrat registrering av ansökan eller anmälan till aktiebolagsregistret (192 § 3 mom.). Samtliga nu avsedda expeditioner utfärdades i ärenden, som grundade sig på ansökan eller anmälan. För ifrågavarande ärenden skulle erläggas avgifter, varom Kungl. Maj:t hade att meddela föreskrift. Ämbetsverket

hade för avsikt att framdeles inkomma med förslag rörande dessa avgifters storlek. Med hänsyn till nu förevarande expeditioners natur förefölle det uppenbart, att de samtliga skulle vara fria från stämpel. Ämbetsverket hemställde, att sådan ändring vidtoges i stämpelförordningen, att detta syfte er nåddes.

*Departements-
chefen.*

Enligt 3 § stämpelförordningen i dess nu gällande lydelse skall stämpelavgift utgå med 2 kronor för kallelse å okända borgenärer i anledning av ansökning om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital. Denna bestämmelse torde böra göras tillämplig även beträffande kallelse i anledning av ansökning om tillstånd att verkställa vinstutdelning eller fusion. Samma paragraf bör därjämte kompletteras på så sätt, att kallelsebrev i anledning av ansökning om tillstånd att verkställa vinstutdelning eller fusion skall — liksom för närvarande gäller i fråga om kallelsebrev i anledning av ansökning om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital — utfärdas fritt från stämpel.

På sätt patent- och registreringsverket föreslagit torde i förevarande paragraf i stämpelförordningen böra införas bestämmelser om stämpelfrihet jämväl för följande slag av expeditioner, som utfärdas av ämbetsverket, nämligen bevis om registrering, tecknat å ordning för aktiebolag (193 § fjärde stycket i 1944 års aktiebolagslag), bevis om registrering, tecknat å protokoll om beslut angående ändring i bolagsordningen (194 § andra stycket), annat i 194 § avsett bevis om registrering, bevis om godkännande, som avses i 190 §, påskrift, varom förmäles i 193 § femte stycket eller 194 § andra stycket, samt underrättelse angående beslut om vägrat godkännande enligt 190 § eller om vägrad registrering av ansökan eller anmälan till aktiebolagsregistret (192 § 3 mom.).

Stämpelavgiften i vissa utlänningsärenden.

Enligt 3 § stämpelförordningen utgår stämpelavgift för bevis om visering eller uppehållstillstånd, för utlännning — där beviset tecknas å pass eller annan legitimationshandling — med 4, 6 eller 12 kronor, beroende på om viseringen eller tillståndet avser vistelse i riket högst en månad, över en men högst tre månader eller över tre månader, dock att i vissa fall stämpelavgiften utgår med endast en krona. För bevis om arbetsvisering eller arbetstillstånd för utlännning, som särskilt tecknas å pass eller annan legitimationshandling, utgör stämpelavgiften likaledes 4, 6 eller 12 kronor. Samma avgifter uttagas för bevis om ändring i förbehåll, villkor eller föreskrift, som fogats vid visering eller tillstånd och som särskilt tecknats å pass eller annan legitimationshandling, dock endast där ändringen avser tillstånd till återresa till riket; i övriga fall är sådant bevis stämpelfritt. Bevis om tillstånd för utlännning till resa genom eller vistelse i sådana delar av riket, där utlännning icke utan särskilt tillstånd må vistas, är stämpelfritt när beviset meddelas i samband med visering eller uppehållstillstånd och avser samma tid

som viseringen eller uppehållstillståndet; i andra fall belägges beviset med stämpel å 4 kronor. Där sådant för vinnande av ömsesidighet eller eljest av särskilda skäl finnes påkallat, äger Konungen beträffande medborgare i visst land eller vissa grupper av utlänningar eller vissa utlänningar förordna, att avgifterna för bevis om visering eller uppehålls- eller arbetstillstånd skola utgå efter andra grunder än förut angivits eller att några avgifter härför icke skola utgå. Slutligen må omnämnas, att bevis om utresetillstånd för utlänning är fritt från stämpel.

I två den 28 mars och den 24 april 1947 dagtecknade skrivelser har *statens utlänningskommission* hemställt om vissa ändringar i stämpel- och lösenförordningarna.

Till motivering för sina förslag om ändringar i stämpelförordningen har utlänningskommissionen anfört följande.

1) Sedan Kungl. Maj:t genom kungörelse den 10 januari 1947 (nr 20) meddelat ändrade föreskrifter rörande förfarandet i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar kommer efter kungörelsens ikraftträdande den 1 april 1947 sådana tillstånd av praktiska skäl i regel icke att kunna införas i vederbörande utlännings legitimationshandling medelst en gemensam tillståndsstämpel utan särskild sådan kommer att användas för vardera av tillstånden även om dessa beviljats utlänningen av utlänningskommissionen genom ett beslut, protokollfört under ett enda protokollsnummer. I den i 3 § stämpelförordningen intagna tariffen angives emellertid, att särskild stämpelavgift skall uttagas för arbetstillstånd, som särskilt tecknas å pass eller annan legitimationshandling. Denna formulering har givit anledning till tveksamhet huruvida det förhållandet att särskilda tillståndsstämplat för gemensamt uppehålls- och arbetstillstånd i regel icke kommer att vara tillgängliga, skall medföra att vederbörande utlänningar skola debiteras föreskriven stämpelavgift såväl för uppehållstillståndet som för arbetstillståndet, d. v. s. dubbel avgift mot vad hittills varit fallet. Enligt utlänningskommissionens mening kan detta icke vara skäligt, då den ändrade formen för tillståndsbevisens införande genomförts endast av rent praktiskt organisatoriska skäl och icke medför vare sig nämnvärt ökat administrationsarbete eller fördel för utlänningen. Utlänningskommissionen får därför hemställa, att berörda stadgande i stämpelförordningen ändras därhän, att stämpelavgift för arbetstillstånd skall avgiftsbeläggas endast om det meddelas utan att uppehållstillstånd samtidigt meddelas utlänningen.

2) Då bevis om uppehålls- och arbetstillstånd — liksom bevis om förlängning av giltighetstiden för svenskt främlingspass — i flertalet fall komma att tecknas å utlänningens legitimationshandling genom polismyndigheternas försorg i stället för av utlänningskommissionen och då polismyndigheterna tillhöra första och tredje avdelningarna i den i 3 § intagna tariffen, torde vissa redaktionella ändringar vara erforderliga i nämnda paragraf.

3) För bevis om visering eller uppehållstillstånd för utlänning tecknat å pass eller annan legitimationshandling för vistelse i riket högst en månad utgår för närvarande en stämpelavgift av 1 kr. i första och tredje avdelningarna, men 4 kr. i fjärde avdelningen. Visering kan icke förekomma i annan form än dels inresevisering, vilken ej beröres i stämpelförordningen, då avgifterna härför grunda sig på reciprocitet mellan olika länder, dels nödfallsvisering och dels sjömansvisering, vilka båda sistnämnda icke kunna givas för längre tid än 14 dagar. Då avgiften 1 kr. allenast syftar på avgift för

nödfalls- och sjömansvisering torde en uppsplättning böra äga rum sålunda: »Bevis om visering för utlänning en månad» avgift 1 kr. i första och tredje avdelningarna. I första, tredje, fjärde och femte avdelningarna bör därefter under rubriken »Bevis om uppehållstillstånd för utlänning» angivas: »för vistelse i riket högst en månad» avgiften 4 kr., »för vistelse i riket över en men högst tre månader» avgiften 6 kr. samt »för vistelse i riket över tre månader» avgiften 12 kr.

4) Inom kommissionen har diskuterats, huruvida det kan vara skäligt att under nuvarande förhållanden med stor brist på arbetskraft inom praktiskt taget alla yrkesområden utkräva stämpelavgift för bevis om arbetstillstånd för utlänning. Ehuru ett arbetstillstånd givetvis är en fördel för utlänningen innebär utlänningens arbetsinsats även en fördel för samhället. Det synes med hänsyn härtill vara motiverat att, om stämpelavgift över huvud skall uttagas för arbetstillstånd, endast uttaga en avgift, som är avsedd att åtminstone till en del täcka den utställande myndighetens administrationskostnader. Här för talar även det förhållandet, att stora grupper utlänningar helt eller delvis äro befriade från arbetstillståndsskyldighet. Med en sådan konstruktion av stämpelavgiften för arbetstillstånden föreligger enligt kommissionens mening icke anledning att bibehålla en graderad skala, så att större avgift skall uttagas för tillstånd under längre tid. Prövningen av ärendet sker på samma sätt vare sig arbetstillståndet avser kortare eller längre tid. Kommissionen vill därför förorda, att för bevis om arbetstillstånd, som tecknas å pass eller annan legitimationshandling utan att uppehållstillstånd samtidigt meddelats, skall uttagas en enhetsavgift. Beträffande storleken av denna stämpelavgift, synes den lämpligen kunna fastställas till det lägsta nu utgående beloppet, d. v. s. fyra kronor.

5) I tariffen i 3 § stämpelförordningen stadgas, att för bevis om arbetsvisering eller arbetstillstånd skall uttagas viss stämpelavgift. Orden »arbetsvisering eller» i detta stadgande synas böra utgå, då begreppet arbetsvisering avskaffats i den nu gällande utlänningslagen av den 15 juni 1945 (nr 315).

6) För bevis om ändring i förbehåll, villkor eller föreskrift, som fogats vid visering eller tillstånd, särskilt tecknat å pass eller annan legitimationshandling, när ändringen avser tillstånd till återresa till Sverige stadgas för närvarande, att avgift skall uttagas av myndigheter, som hänföras till fjärde och femte avdelningarna. Då dessa tillstånd komma att i många fall instämplas av polismyndigheterna torde samma avgifter böra införas även i första och tredje avdelningarna d. v. s. 4, 6 eller 12 kr. beroende på återresetillståndets längd.

7) Sedan den under kriget gällande kungörelsen om förbud för utlänningar att vistas inom vissa delar av riket numera upphävts, erfordras icke särskilt tillstånd för utlänning att genomresa eller vistas i särskilda delar av landet i vidare mån än som är föreskrivet i olika kungörelser om skyddsområden för fästningar. Tillstånd enligt skyddsområdeskungörelserna meddelas av vederbörande militär myndighet, varför stadgandet i stämpelförordningen om avgiftsfrihet för tillstånd som meddelas i samband med visering eller uppehållstillstånd och avser samma tid som viseringen eller uppehållstillståndet, kan utgå.

8) Likaledes ha de under kriget gällande kungörelserna om utreseförbud för vissa grupper utlänningar numera upphävts, varför stadgandet i stämpelförordningen om avgiftsfrihet för bevis om utresetillstånd för utlänning bör utgå.

9) Slutligen synas i stämpelförordningens tariff orden »främlingspass eller identitetscertifikat» i anslutning till vidtagen ändring i utlänningskungörelsen — enligt vilken identitetscertifikat icke längre utställas eller för-

längas utan i stället en ny form av legitimationshandling, nämligen identitetskort, införts — böra ändras till »främlingspass och identitetskort». Då förlängning av dylika legitimationshandlingar i flertalet fall komma att åtecknas av polismyndigheterna torde avgiften härför, 2 kr., böra införas även i första och tredje avdelningarna.

De nu gällande bestämmelserna om en differentierad stämpelavgift för *Departements-
chefen.* bevis om arbetstillstånd för utlänning infördes i stämpelförordningen så sent som år 1942. Då tillräckliga skäl icke synas föreligga att nu frångå denna differentiering, anser jag mig icke kunna tillstyrka utlänningskommissionens förslag i denna del.

I anledning av kommissionens under punkt 7) omnämnda förslag torde de i 3 § stämpelförordningen upptagna bestämmelserna rörande bevis om tillstånd för utlänning till resa genom eller vistelse i sådana delar av riket, där utlänning icke utan särskilt tillstånd må vistas, böra utgå.

Övriga av kommissionen föreslagna ändringar, vilka i huvudsak äro av formell natur, torde böra genomföras.

Vidare torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 18 april 1947 — i anslutning till en internationell överenskommelse, som avslutats i London den 15 oktober 1946 och som bitratts av Sverige — utfärdat kungörelse om resedokument för flyktingar. Syftet med resedokumentet är att vissa kategorier flyktingar, som icke innehava hemlandspass, skola få en internationellt erkänd identitetshandling för det fall att de önska resa till annat land. Resedokumentet fyller således för dessa flyktingar samma uppgift som ett resepass för svenska medborgare. Då i fråga om stämpel samma regler böra gälla för dessa båda handlingar, bör i tariffen under 3 § stämpelförordningen införas en rubrik »Resedokument för flykting» med hänvisning till resepass.

Stämpelfrågor, föranledda av de nya bestämmelserna om folkbokföring.

1:o Enligt 2 kap. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) bestämmer länsstyrelsen för varje församling antalet *roteombud* och församlingens indelning i rotar. Under vissa förutsättningar äger länsstyrelsen förordna att roteombud tills vidare icke skola utses. Roteombuden och deras ersättare väljas av vederbörande kommun, men länsstyrelsen äger entlediga roteombud eller ersättare, om vederbörande finnes olämplig för uppdraget. Där så erfordras fastställer länsstyrelsen på framställning av vederbörande kommun eller på eget initiativ instruktion för roteombuden.

Till ledning vid uppdragets fullgörande äger varje roteombud årligen utbekomma en av länsbyrån för folkbokföringen tryckt roteförteckning över fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom roten. Pastor i församling, där roteombud ej finnas, äger erhålla en motsvarande förteckning över befolkningen.

Att roteombud medverka vid folkbokföringen är ej blott en kommunal angelägenhet utan även i betydande grad ett statsintresse. Det synes därför rimligt att kommunerna, ombuden och deras ersättare åtnjuta stämpelfrihet för expeditioner i nyssberörda ärenden. Vad angår roteförteckningarna och de motsvarande förteckningar vilka avsetts skola, där roteombud ej finnas, tillhandahållas pastorsämbetena, förutsattes vid folkbokföringsförordningens tillkomst, att kostnaderna skulle belasta statsverket. Vid anmälan i statsrådet den 12 april 1946 av förslag till folkbokföringsförordning anförde jag bl. a., att detta borde gälla även i fråga om magistratsstäder med egen uppboresförvaltning (prop. 255/1946 s. 267). Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran. I stämpelförordningen synes därför sådan ändring böra vidtagas, att från stämpelavgift befrias *dels* kommun i ärende angående roteombud eller ersättare för roteombud *dels* ock roteombud och ersättare för roteombud i allt vad till deras uppdrag hörer. Stadgande härom torde böra införas i 7 § stämpelförordningen.

2:o) Enligt 20 § folkbokföringsförordningen skall envar i riket kyrkobokförd person, som fyllt femton år, innehava ett *medborgarkort* eller, om han icke är svensk medborgare, ett *främlingskort*. Medborgarkort och främlingskort utfärdas av länsbyrå för folkbokföringen och tillställas vederbörande i tjänstebrev.

Då dessa handlingar böra vara stämpelfria även om handlingarna utfärdas på särskild begäran, torde stadgande därom böra införas i 3 § stämpelförordningen.

3:o) Enligt 71 § 2 mom. andra stycket kyrkobokföringskungörelsen den 30 december 1946 (nr 801) äger riksbyrån för folkbokföringen på begäran och om det befinnes skäligen utfärda erforderliga betyg för svenskfödd, i bok över obefintliga upptagen person som vistas i utlandet.

Dessa betyg äro, oaktat de utfärdas av annan myndighet än pastorsämbete, att jämställa med prästbevis. Då prästbevis äro stämpelfria synas jämväl ifrågavarande betyg böra undantagas från stämpelplikt. Stadgande härom torde böra införas i 3 § stämpelförordningen.

4:o) Enligt den till 3 § stämpelförordningen hörande tariffen är avskrift eller utdrag av fastighetslängd eller mantalslängd, som rekvireras av kommun för vilken längden är upprättad, fri från stämpel. Annan avskrift av sådan längd stämpelbelägges lika med »Avskrift annan» eller med en krona för varje ark. Såsom »Avskrift annan» torde jämväl avskrift av röstlängd böra stämpelbeläggas. Anmärkas må att sedan kungörelsen den 1 juni 1945 (nr 252) om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd numera upphävt, båda originalexemplaren av röstlängden tillhandahållas vederbörande kommun avgiftsfritt.

Avskrift av mantalslängd kan under vissa förutsättningar, för vilka redogöres i det följande, framställas med hjälp av vederbörande länsbyrås tryckande register. Till avskrift av fastighetslängd eller röstlängd kan medelst nämnda register tryckas en stomme, vilken emellertid måste manuellt kompletteras med sådana till längden hörande uppgifter, vilka ej ingå i plåt-

texten. Det sagda äger tillämpning även i fråga om utdrag av nämnda längder; när det gäller upprättande av utdrag torde dock ofta ett avskrivningsförfarande ur arbetsekonomiska synpunkter vara lämpligare än tryckningsförfarandet.

För närvarande äro endast tryckande register över fysiska personer färdigställda. Register över juridiska personer och över fastigheter komma emellertid att upprättas. I de tryckande registren över fysiska personer äro plåtarna tillsvidare uppställda i den ordning, vari de avtryckts i mantalslängden för året. Textinnehållet aktualiseras emellertid fortlöpande. Plåtarna komma varje år under tredje kvartalet att omsorteras efter personernas aktuella kyrkobokföringsorter och kyrkobokföringsfastigheter. Registren komma därefter att föras löpande även i sistnämnda hänseende till dess nästa års mantalslängd blivit tryckt. På liknande sätt torde de tryckande registren över juridiska personer och över fastigheter komma att föras.

Mellan avskrift och originalhandling måste full överensstämmelse föreligga. Detsamma gäller i fråga om utdrag, såvitt angår de delar av originalhandlingen som utdraget omfattar. Av det sagda framgår att en avskrift eller ett utdrag av någon av ifrågavarande längder kan framställas med hjälp av det tryckande registret endast om tryckningen sker i omedelbar anslutning till tryckningen av motsvarande originallängd. Sker tryckningen senare men före omsorteringen av det tryckande registret, erhålles en handling vilken i fråga om särskilda textuppgifter, såsom angående civilstånd, postadress m. m., avviker från originallängden. En dylik handling kan dock göra samma tjänst som en avskrift. Å handlingen bör emellertid utmärkas att den icke är en avskrift; den torde lämpligen kunna benämnas »eftertryck». Efter registrens omsortering föreligger ej längre möjlighet att medelst tryckning framställa handlingar med samma person- och fastighetsbestånd som redovisats i de tidigare upprättade längderna.

Huruvida ändring bör ske i fråga om stadgade grunder för utgörande av stämpelavgift i förevarande fall kan tillförlitligen avgöras först sedan det nya folkbokföringssystemet varit i tillämpning någon tid och erfarenhet vunnits om olika på frågan inverkan omständigheter. Avskrift bör sålunda tillsvidare stämpelbeläggas i samma fall som hittills, och stämpel bör uttagas med en krona för varje ark, oavsett om avskriften upprättats manuellt eller medelst adressmaskintryck eller genom båda dessa förfaringssätt i förening. Eftertryck torde i avgiftshänsende böra likställas med avskrift; föreskrift härom bör införas i den nyssnämnda tariffen.

I detta sammanhang bör omnämnas att det vid upprättande av nya formulär för ifrågavarande längder av tekniska skäl visat sig erforderligt att vidtaga en sådan anordning, att varje uppslag i längden sammansättes av två blad; vardera bladet upptager å ena sidan högerdelen av ett uppslag och å andra sidan vänsterdelen av nästföljande uppslag. Vid beräkning av lösen och stämpel har fråga uppstått, huruvida varje sådant blad skall räknas såsom ett ark. Ett dylikt betraktelsesätt torde emellertid ej vara riktigt. Varje ark enligt äldre formulär omfattar två hela uppslag, ett å vardera sidan,

och det torde stå bäst i överensstämmelse härmed, att två blad av nyssnämnd beskaffenhet räknas såsom ett ark. Särskild föreskrift härom torde ej erfordras.

5:o) I några fall har det förekommit, att kommun hos länsbyrå beställt avtryckskortregister över kommunens befolkning. Man torde för framtiden böra räkna med dylika beställningar i ökat antal. Därjämte ha landsting rekviderat avtryckskort att användas vid s. k. skärmbildsundersökningar. Det torde därför böra upptagas till bedömande, huruvida och på vad sätt stämpel skall utgå i dylika fall.

För närvarande är det förenat med mera arbete att trycka ett kortregister än en längd. Arbetet kan underlättas genom att till tryckmaskinerna anslutas vissa särskilda tekniska anordningar. Hittills har det dock ej befunnits nödigt att anskaffa dylika anordningar.

Under de närmaste åren, innan erforderliga uppläggningsarbeten slutförts samt lämpliga arbetsrutiner utprovats och invants, kommer länsbyråernas arbetskapacitet att vara hårt ansträngd. Tillsvidare bör därför möjligheten att från länsbyrå erhålla kortregister begränsas, särskilt i sådana fall då avskrift av registret beställes av annan än vederbörande kommun eller landsting.

En viss begränsning i rekvisitionerna av kortregistret torde kunna åstadkommas genom att stämpel- och lösenavgifterna fastställas till relativt höga belopp. För kortregister som utlämnas till kommun eller landsting torde lösenavgift böra uttagas med en krona för varje påbörjat 10-tal kort; däremot bör sådant register vara fritt från stämpel. I andra fall torde både lösen och stämpel böra uttagas, lösen med en krona och stämpel med likaledes en krona för varje påbörjat 10-tal kort.

Lösen- och stämpelavgifterna för kortregister torde böra uttagas på det sätt att stämpel åsättes en särskild handling, med vilken registret överlämnas till den som begärt detsamma. Bestämmelse härom torde böra införas i 24 § stämpelförordningen. Därjämte bör i tariffen över stämpelavgifter införas en särskild rubrik, avseende förevarande fall.

6) I 7 § stämpelförordningen torde uttrycket »mantals- och kyrkoskrivningsmål» böra ersättas med uttrycket »mål som avses i 8 kap. folkbokföringsförordningen».

Stämpelfrihet för expeditioner från arbetsmarknadsstyrelsen med underlydande organ.

Enligt stämpelförordningen skall stämpel, med i förordningen angivna undantag, utgå å expeditioner, som utfärdas av statsmyndighet. Enligt 1 § skola alla statsmyndigheter, som icke särskilt angivits i nämnda paragraf, hänföras till första avdelningen av den i 3 § intagna tariffen. Jämlikt förordningen den 24 maj 1940 (nr 390) om vissa undantag från stämpelplikt enligt stämpelförordningen äger emellertid stämpelplikt icke rum beträffande expeditioner, som utgå från vissa uppräknade kristidsmyndigheter, där-

ibland statens arbetsmarknadskommission. Med stöd av bemyndigande i samma förordning att medgiva stämpelfrihet beträffande expeditioner från andra kristidsmyndigheter har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 december 1940 (nr 1039) förordnat, att stämpelfrihet skall åtnjutas beträffande länsarbetsnämndernas expeditioner.

I proposition (nr 239) till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit inrättande av en arbetsmarknadsstyrelse från och med den 1 januari 1948. Förslaget kan i stort sett sägas innebära att arbetsmarknadskommissionen skall ombildas till ett centralt verk. Arbetsmarknadsstyrelsen skall förutom arbetsmarknadskommissionens nuvarande uppgifter övertaga tillsynen över den privata arbetsförmedlingen och de erkända arbetslöshetskassorna, vilken för närvarande ankommer på socialstyrelsen. Vidare föreslås att den offentliga arbetsförmedlingen definitivt förstatligas. Den lokala organisationen skall bygga på den nuvarande med länsarbetsnämnder (i Stockholm arbetsnämnd) och arbetsförmedlingsanstalter.

Genomföres den föreslagna omorganisationen, skulle enligt stämpelförordningens nuvarande lydelse arbetsmarknadsstyrelsen och dess underlydande organ komma att hänföras till första avdelningen i förordningens 1 § och stämpelavgift sålunda i princip komma att utgå å expeditioner, som utfärdades av dem. Arbetsmarknadskommissionens förvandling från ett krisorgan till ett centralt ämbetsverk synes emellertid icke böra medföra att stämpelavgift i framtiden skall utgå i sådana ärenden, som hittills ankommit på kommissionen. De ärenden, som skola överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen, torde enligt vad som inhämtats från socialstyrelsen för närvarande knappast föranleda utfärdande av stämpelbelagda expeditioner. Med hänsyn till det anförda synes sådan ändring böra vidtagas i stämpelförordningen att expeditioner i ärenden angående arbetsförmedling och andra ärenden, som handläggas av arbetsmarknadsstyrelsen och lokala arbetsmarknadsorgan, icke skola stämpelbeläggas. Stadgande härom torde böra införas i 7 §. I överensstämmelse med vad som gäller beträffande övriga i denna paragraf från stämpelplikt undantagna ärenden torde stämpelfriheten emellertid icke böra omfatta avskrift och bevis, som på begäran utfärdas till annan än part. Då i enlighet härmed stämpelavgift undantagsvis kan komma att utgå för expedition, som utfärdas av arbetsmarknadsstyrelsen, synes styrelsen i likhet med övriga centrala verk böra upptagas i fjärde avdelningen i 1 § nämnda förordning.

Ändring i anledning av omorganisation av överståthållarämbetet.

I proposition till riksdagen den 7 mars 1947 (nr 192) har Kungl. Maj:t framlagt förslag till viss omorganisation av överståthållarämbetet från och med den 1 januari 1948. Enligt förslaget skola ur ämbetet utbrytas sådana delar som handlägga uppgifter, vilka i övriga större städer ankomma på kommunalt bekostade, fristående organ, nämligen de till skatteverket höran-

de mantals-, uppbörds- och debiteringsavdelningarna samt poliskammaren. De ur överståthållarämbetet sålunda utbrutna delarna förutsättas skola bilda särskilda kommunala myndigheter med i stort sett samma arbetsuppgifter som i andra större städer ankomma på de lokala skattemyndigheterna, stadsfogdarna och poliskamrarna. Ämbetet i övrigt föreslås skola bilda ett helt statligt överståthållarämbete, omfattande de båda nuvarande kansliavdelningarna samt en nybildad skatteavdelning, å vilken sistnämnda avdelning skola ankomma bl. a. de uppgifter med avseende å taxeringsväsendet, som eljest åvila länsstyrelse.

I 1 § stämpelförordningen upptagas bland annat »skatteverket och poliskammaren vid överståthållarämbetet» under första avdelningen, medan däremot »överståthållarämbetets kansliavdelningar» äro upptagna under tredje avdelningen.

*Departements-
chefen.*

I huvudsaklig överensstämmelse med vad nu gäller böra de ur överståthållarämbetet utbrutna kommunala delarna i stämpelhänseende höra till första avdelningen och det statliga överståthållarämbetet till tredje avdelningen. De kommunala delarna behöva efter omorganisationens genomförande icke särskilt omnämnas i uppräknningen av de myndigheter, som ingå under första avdelningen, då de utan särskilt angivande ingå i den därunder upptagna gruppen »magistrater och övriga till statsförvaltningen hörande myndigheter i städer och köpingar». Likaledes kommer överståthållarämbetet att i sin helhet automatiskt inflyta under de i tredje avdelningen upptagna Kungl. Maj:ts befallningshavande. I stämpelförordningen torde därför efter omorganisationen icke erfordras något omnämnande av överståthållarämbetet eller dess särskilda avdelningar och förordningen torde höra ändras i enlighet härmed.

Ändring i anledning av införande av allmänna barnbidrag.

I proposition till riksdagen den 11 april 1947 (nr 220) har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om allmänna barnbidrag m. m. Enligt förslaget tillkommer det barnavårdsnämnd att besluta, huruvida allmänt barnbidrag skall utgå för visst barn, ävensom fastställa vem som äger uppbära bidraget. I vissa fall skall barnavårdsnämnd äga besluta att själv omhändertaga allmänt barnbidrag. Över barnavårdsnämnds beslut i ärende angående allmänt barnbidrag skall klagan få föras hos länsstyrelsen genom besvär. Även om besvär ej anförts, skall länsstyrelsen i vissa fall äga att till omprövning upptaga barnavårdsnämnds beslut. Den som är missnöjd med länsstyrelses beslut i ärende angående allmänt barnbidrag skall äga att anföra besvär däröver hos socialstyrelsen. Över socialstyrelsens utslag skall däremot klagan icke få föras. Lagen föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1947.

Enligt stämpelförordningen skola expeditioner, som utfärdas av länsstyrelse eller socialstyrelsen, utom i särskilt angivna undantagsfall beläggas med stämpel.

Med hänsyn till de allmänna barnbidragens natur synes länsstyrelses och socialstyrelsens beslut i ärende angående allmänt barnbidrag böra meddelas utan kostnad för den enskilde. För att så skall bliva fallet torde i 7 § stämpelförordningen böra vidtagas den ändringen att ärenden angående allmänna barnbidrag upptagas bland de ärenden, i vilka frihet från stämpel äger rum utom beträffande avskrift och bevis, som på begäran utfärdas till annan än part. *Departements-
chefen.*

Övriga ändringar i stämpelförordningen.

Under 3 § stämpelförordningen och § 15 lösenförordningen hänvisas i fråga om bevis, som är avsett att tjäna som underlag för nöjdförklaring, till 2 och 3 §§ lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag. Då föreskrifterna i sistnämnda båda lagrum numera ersatts av bestämmelser i 8 § lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. bör hänvisning i stället ske till denna paragraf.

Genom proposition den 2 maj 1947 (nr 268) har för riksdagen framlagts förslag om inrättande av ett riksåklagarämbete. Vid bifall till detta förslag torde nämnda nya myndighet böra upptagas under femte avdelningen i 1 § stämpelförordningen. Samtidigt torde, i anslutning till nya rättegångsbalkens terminologi, orden »nedre justitierevisionen» i denna avdelning böra utbytas mot »högsta domstolen». Motsvarande ändringar böra även ske i lösenförordningen.

Jämlikt beslut vid 1946 års riksdag (proposition nr 244, riksdagens skrivelse nr 455; jämför statsverkspropositionen till innevarande års riksdag bilaga 10 punkt 132) skall från och med den 1 juli 1947 inrättas en särskild överstyrelse för de tekniska högskolorna i riket. Denna nya myndighet torde böra upptagas under fjärde avdelningen i 1 § stämpelförordningen. Jämväl kanslersämbetet för rikets universitet torde böra upptagas i samma avdelning.

I propositionerna nr 67 och 68 till årets riksdag har föreslagits inrättande från och med den 1 juli 1947 av ett nytt centralt förvaltningsorgan, veterinärstyrelsen, för handläggning av de nu till medicinalstyrelsens behandling hörande veterinära ärendena. Därest detta förslag bifalles, torde 1 § stämpelförordningen böra ändras så, att jämväl veterinärstyrelsen upptages bland de till fjärde avdelningen hänfödda statsmyndigheterna.

Vid 1946 års riksdag beslöts inrättandet av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, vilken nämnd enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1946 trätt i verksamhet den 1 januari 1947 (jämför statsverkspropositionen till innevarande års riksdag bilaga 13 s. 10—11). Jämväl denna myndighet

torde böra upptagas bland de myndigheter, som ingå i fjärde avdelningen i nyssnämnda paragraf.

Under 3 § stämpelförordningen stadgas stämpelfrihet för bevis, varom förmälas i vissa paragrafer i olika pensionsreglementen. De reglementen, som härvid angivas, ha numera ersatts av nyare reglementen. Då hänvisning till särskilda författningsrum i detta fall torde vara mindre ändamålsenligt, torde den nuvarande bestämmelsen böra utbytas mot en föreskrift med samma sakliga innehåll men utan hänvisning till författningsrum. Samtidigt härmed torde de i stämpeltariffen närmast före nyssnämnda bevis upptagna bestämmelserna om stämpelavgift för bevis om tillstånd att i riket bruka eller föra automobil böra redaktionellt ändras.

Övergången till det nya uppbördssystemet torde böra medföra vissa ändringar i stämpelförordningen. Sålunda bör i 7 § uttrycket »frågor rörande debitering, avskrivning eller restitution av kronoutskylder» utbytas mot uttrycket »frågor som avses i uppbördsförfattningarna». Vidare bör i 10 § 1 mom. andra stycket ordet »uppbördsreglemente» ersättas med ordet »uppbördsförfattningar». I samband härmed må omnämnas, att från något håll satts i fråga, huruvida den lokala skattemyndigheten i stad med egen uppbördsförvaltning d. v. s. kronokamreraren är hänförlig till statsmyndighet, som avses i stämpelförordningen. I detta hänseende lärer gälla, att till den del kronokamrerare fullgör sådana uppgifter, som författningen enligt ankomma på lokal skattemyndighet, kronokamreraren är att betrakta såsom sådan till statsförvaltningen hörande myndighet i stad, varom förmäles i första avdelningen i 1 § stämpelförordningen.

Vad angår ikraftträdandet av de nu förordade ändringarna i stämpelförordningen böra de författningsändringar som föranledas av nya rättegångsbalken och nya aktiebolagslagen uppenbarligen träda i tillämpning den 1 januari 1948. Detsamma gäller de ändringar, som betingas av riksåklagarämbetets och arbetsmarknadsstyrelsens inrättande samt överståthållarämbetets omorganisation. Övriga nya bestämmelser torde böra träda i kraft den 1 juli 1947.

Beträffande de ändringar som äga samband med processreformen torde vissa övergångsbestämmelser vara erforderliga. I den mån handläggningen av ett visst mål eller ärende på grund av föreskrift i promulgationslagen till nya rättegångsbalken alltjämt skall ske enligt nu gällande rättegångsordning, bör tydligen äldre rätt gälla även på förevarande område. I enlighet med vad som skett i ett stort antal andra följdförfattningar till nya rättegångsbalken torde därför böra stadgas, att med avseende å övergången skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet. Dessutom torde föreskrift böra meddelas att äldre bestämmelser fortfarande skola lända till efterrättelse i fråga om expeditioner i mål som handlägges av domkapitel. Rättegången vid domkapiteln — vilkas domsrett avses skola upphöra den 1 januari 1949 — skall nämligen till dess äga rum i samma former som hittills. Enligt ett vid årets riksdag antaget lagförslag (pro-

position nr 99, riksdagens skrivelse nr 109) skola äldre rättegångsbalken och eljest i äldre lag eller författning meddelade föreskrifter fortfarande gälla även i mål och ärenden som skola upptagas av krigsdomstol. Såsom en övergångsbestämmelse till de nu förordade ändringarna i stämpelförordningen torde därför lämpligen böra stadgas, att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla beträffande expeditioner i mål och ärenden, som upptagits av krigsdomstol.

De ändringar som böra vidtagas i lösenförordningen kunna genomföras i administrativ ordning. Ändringarna i stämpelförordningen böra däremot föreläggas riksdagen.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.*

Föredraganden hemställer härefter att sistberörda förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Dagmar Jägerstad.